

**ПРИЛАГАНЕ
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ЕТИКЕТ
ЗА ИНОВАЦИИ И ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ
В БЪЛГАРИЯ**

НАРЪЧНИК ЗА ОБЩИННИТЕ

СОФИЯ 2012

27 май 2011 г., Официална церемония по награждаване на общините носители на Етикета: Димитровград, Добрич-град, Долна баня, Карлово, Кирково, Кнежа, Лясковец, Перник, Свиленград, Свищов, Смолян, Столична община, Търговище

В церемонията участват министърът на регионалното развитие и благоустройството, представители на Министерството на външните работи, МРРБ, НСОРБ, кметовете на наградените общини, членове на Комисията и на СДДУ, независимите експерти и представители на медиите. Официален гост на церемонията е г-н Алфонсо Зарди – ръководител на департамента за местна и регионална демокрация и добро управление към дирекция „Демократични институции“ на СЕ.

**ПРИЛАГАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ЕТИКЕТ ЗА ИНОВАЦИИ
И ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ
В БЪЛГАРИЯ**

НАРЪЧНИК ЗА ОБЩИНИТЕ

**Наръчникът е изготвен по поръчка на Министерство на регионалното
развитие и благоустройството и Националното сдружение на общините
в Република България**

София 2012

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Европейска стратегия за иновации и добро управление на местно ниво .... 4 стр.

- 1.1. Цели и принципи на Стратегията .... 4 стр.
- 1.2. Механизми за прилагането на Стратегията на европейско ниво .... 5 стр.
- 1.3. Приносът на българските общини по изпълнение на Стратегията .... 6 стр.

2. Етикетът за иновации и добро управление в България .... 8 стр.

- 2.1. България – първа акредитирана в Европа .... 8 стр.
- 2.2. Първата процедура за присъждане на Етикета – провеждане и резултати .... 8 стр.
- 2.3. Изводи и поуки .... 9 стр.
- 2.4. Добри практики от отличените общини .... 10 стр.

3. Как да участваме в новото състезание за Етикета .... 14 стр.

- 3.1. Как се кандидатства? .... 14 стр.
- 3.2. Технологични стъпки и срокове по процедурата .... 14 стр.
- 3.3. Кой присъжда Етикета? Кой оценява? .... 16 стр.
- 3.4. Как се оценява? .... 17 стр.
- 3.5. Как да се подготвим в общината – практически съвети .... 17 стр.

Приложения:

1. Заявление за кандидатстване .... 22 стр.
2. Въпросник за общински съветници .... 23 стр.
3. Еталон (Бенчмарк) за самооценка на общината .... 26 стр.
4. Формуляр за добри практики .... 51 стр.

ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ - В ОСНОВАТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДЕМОКРАТИЧНИ ЦЕННОСТИ

Идеята за доброто управление не е постижение само на съвременната обществено-политическа мисъл. Напротив, тя води началото си още от зората на съвременната цивилизация и е пряко свързана с идеята за държавността и за управлението. Още Платон и Аристотел, развивайки идеите за идеалната държава, посочват характеристиките на доброто управление, различаващи го от лошото. Развитието на идеята продължава в древен Рим, където в трактати на Цицерон и на Сенека се формулират препоръки към добрия управник. По-универсално развитие тази идея намира през Просвещението в съчиненията на Лок, Монтескьо, в идеите за правата на човека при английската "Magna Carta". Доброто управление е в основата на концепцията за общественния договор, развита от Русо и други мислители. Характерното за тази „предистория“ на идеята за доброто управление е, че тя е по-скоро утопична концепция за идеалната държава, за идеалното управление, което намира малка или частична реализация в практиката на държавното управление. Все пак този идеал е основната движеща сила на обществено-политическото развитие на модерния свят, на великите революции в Англия, Франция, на създаването на демократичното политическо устройство в съвременния му вид.

В нашето съвремие концепцията за добро управление се развива и обогатява чрез редица основополагащи документи на световни и европейски организации – ООН, Съвета на Европа (СЕ), Европейския съд в Люксембург, Европейския съюз. По-интензивно развитие в световния политически процес тази идея има след 90-та година, с очертаване на конкретни измерения на това понятие в световния политически процес – принос на президента на Франция Митеран и на британския външен министър Дъглас Хърд на форуми на ООН.

От изключително значение е включването на правото на добро управление (добра администрация) в Хартата за основните права на Европейския съюз. Важното последствие от този документ е, че доброто управление е не просто задължение на управляващите и на администрацията им, а е включено в обхвата на основните човешки права, защитавани в Европейския съюз. Хартата е изработена от Конвент с участието на основни европейски институции и е приета от Европейския съвет през 2000 г. в Ница като документ, допълващ Европейската конвенция за правата на човека. Хартата е включена в Договора от Лисабон през 2007 г. като приложение, под формата на декларация. По такъв начин тя придобива задължителна правна сила за държавите членки на ЕС.

През тези последни десетилетия концепцията за доброто управление не само се налага в обществено-политическия живот, но и се развива като съдържание.

Първоначално се прилага ограниченото нормативисткото разбиране, като право на гражданите да получават добро административно обслужване, което се свежда до стриктното спазване на законите и правилата от страна на администрацията (законосъобразност). В наши дни съдържанието на концепцията се допълва и обогатява, като вече се изисква доброто административно обслужване да бъде съчетано с предвидим и прозрачен процес на взимане и изпълнение на решенията, насочен към удовлетворяване на справедливите (или законово обосновани) очаквания на гражданите. Това включва и прозрачност и гражданско участие в процеса на подготовка на решенията; ясни механизми за отчетност на публичните институции; предвидимост на администрацията; гарантиране на равните възможности и приобщаване на уязвимите групи и пр.

Оценявайки развитието на тези процеси, СЕ, приемайки Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво, посочи в преамбюла ѝ, че основните ценности, заложили при създаването на Съвета, са същите, но това, което се е променило, са очакванията и повишените изисквания на гражданите. Поради това дефинира като основна цел на Стратегията да мобилизира и стимулира действия от страна на всички заинтересовани страни на централно и местно ниво, за да могат гражданите на всички европейски страни да се възползват от доброто демократично управление.

СЕ определя доброто управление като необходимо изискване за всички нива на публичната администрация. На местно ниво то е от фундаментално значение поради факта, че местното управление е най-близо до гражданите и им предоставя основни за техния живот услуги, а и точно на това ниво те могат да усетят ясно принадлежността си към предприемането на действия в полза на обществото като цяло.

Поради това през последните години прилагането на принципите на доброто управление се разглежда в пряка връзка с процеса на децентрализация на управлението. Децентрализацията в този смисъл е не самоцел, а съществена част от цялостния процес на демократизация на обществото, възможност за пълноценно прилагане на доброто управление в пряко взаимодействие с гражданите.

На това основание можем да формулираме нашата основна теза: разбирането на местните власти, че колкото по-малка е дистанцията между управляващите и управляваните, толкова качеството на управлението е по-добро. Разбира се, това не е априори дадена аксиома, а твърдение, което местните власти трябва да отстояват ежедневно и ежечасно в своята работа.

1. ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНОВАЦИИ И ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТНО НИВО

На 15 и 16 октомври 2007 г. във Валенсия бе проведена Конференция на европейските министри, отговарящи за местното и регионално управление под надслов „Доброто местно и регионално управление - Европейското предизвикателство“. На този форум Комитетът на министрите към СЕ прие декларация, утвърждаваща **Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво** (оттук нататък Стратегията), одобрена преди това от 14-та сесия на Конгреса на местните и регионални власти (май-юни 2007 г.). Този основен документ се основава на опита и придобитите уроци на страните-членки и тяхното сътрудничество в рамките на СЕ и има за цел да предизвика и насърчи съответни действия от всички заинтересовани страни на европейско, национално и местно ниво. (Пълният текст на Стратегията е поместен на електронната страница на Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ) www.namrb.org, в рубриката „Етикет за добро управление“, както и на страницата на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) - www.mrrb.government.bg) бутон АТУМС, Проекти.

1.1. Цели и принципи на Стратегията

Основната цел на Стратегията е да мобилизира и стимулира действия от страна на заинтересованите страни на национално и местно ниво, така че гражданите на всички европейски страни да се възползват от доброто демократично местно управление посредством постоянно подобряване на качеството на местните публични услуги, ангажиране на населението в обществения живот и провеждането на политики, съответстващи на законово обосноваваните очаквания на хората.

За изпълнението на тази основна цел Стратегията си поставя три **специфични цели**:

- Гражданите да бъдат поставени в центъра на всички демократични институции и процеси;
- Местните власти постоянно да подобряват своето управление, в съответствие с определените основни принципи;
- Държавите да създават и утвърждават институционални предпоставки относно подобряване на местното управление, в съответствие с Европейската харта за местно самоуправление и други стандарти на СЕ.

Доброто управление е цялостна визия, основаваща се на принципи, правила и практики, развити в различни страни с утвърдена демокрация. Стратегията се базира на вече извършеното в сферата на доброто управление от СЕ и други международни организации. Техният опит и особено достиженията на правото на СЕ (*acquis*) в сферата на демокрацията, човешките права и върховенство на закона, са обединени в заложените в Стратегията **дванадесет принципа на добро демократично управление**.

1 Принцип: Честно провеждане на избори, представителност и гражданско участие. Този принцип изисква провеждане на изборите съгласно междуна-

родните стандарти и законите на страната, осигуряване реални възможности за всички граждани да упражняват правото си на глас по въпроси от обществен интерес, баланс между различните законни интереси и постигане на широк обществен консенсус при вземане на решенията.

2 Принцип: Отзивчивост. Изисква да се осигури постоянно отчитане на нуждите и законно обосноваваните очаквания на гражданите от страна на местните власти. Запитванията и жалбите на гражданите трябва да получават своевременно отговори.

3 Принцип: Ефикасност и ефективност. Необходимо е да се прилагат системи за управление, които да гарантират постигане на целите чрез оптимално използване на наличните ресурси. Редовно да се извършват преоценки с цел подобряване на изпълнението.

4 Принцип: Откритост и прозрачност. Изисква наличие на улеснен обществен достъп до информацията за взетите решения, провежданите политики и постигнатите резултати. Гражданите да могат да следят ефективно и допринасят за дейността на местните власти.

5 Принцип: Върховенство на закона. Местните власти трябва да действат съобразно закона и да гарантират честност, безпристрастност и предсказуемост в работата си.

6 Принцип: Етично поведение. Изисква в дейността си местните власти да се ръководят от обществен интерес, а не от лични интереси. Да се прилагат ефективни мерки за предотвратяване и борба с корупцията и с конфликта на интереси.

7 Принцип: Компетентност и капацитет. Изисква непрекъснато повишаване на професионалните умения на ангажираните в процеса на управление. Да се прилагат системи за мотивиране на служителите за подобряване на дейността им и за постигане на по-високи резултати.

8 Принцип: Иновации и отвореност за промени. Изисква търсене и прилагане на модерни и ефикасни решения при управлението и при предоставяне на услуги. Създаден е климат, насърчаващ въвеждане на промени с цел постигане на по-високи резултати.

9 Принцип: Устойчивост и дългосрочна ориентация. Изисква отчитане интересите на бъдещите поколения. Постигане на устойчиво развитие на общността и недопускане създаването в дългосрочен аспект на тежести и проблеми – екологични, структурни, финансови, икономически или социални.

10 Принцип: Стабилно финансово управление. Изисква балансираност и поносимост на цените на публичните услуги; прилагане на целесъобразно финансово управление. Изготвят се дългосрочни финансови планове чрез широко обществено обсъждане. Разумно управление на рисковете. Участие в системата на междуобщинската солидарност.

11 Принцип: Човешки права, културно разнообразие и социално единство. Изисква да се зачитат и защитават човешките права, да не се допуска дискриминация на никаква основа. Културното многообразие се възприема като

богатство и се развива. Подкрепя се социалното единство и интеграцията на изостаналите райони. Гарантира се достъп до важните услуги, особено за непривилегированите групи.

12 Принцип: Отчетност. Управляващите органи трябва да носят отговорност за своите решения. Решенията да се оповестяват, разясняват и да могат да бъдат оспорвани. Изисква се прилагането на ефективни механизми срещу злоупотреби и нахърняване правата на гражданите.

1.2. Механизми за прилагането на Стратегията на европейско ниво

С цел активното прилагане на действия за добро управление на местно ниво, Стратегията трябва да бъде възприета едновременно от националните правителства и от местните власти. За да се постигне това, СЕ прилага следния **общ подход**:

■ Покана до **местните власти** (чрез техните представители) **да поемат доброволен ангажимент** за прилагане в дейността си 12-те принципа на доброто управление, със съответната публичност и отговорност при изпълнението на този си ангажимент;

■ Правителството на съответната страна и асоциацията на местните власти, съобразно законово определените им правомощия, трябва съвместно да определят начините и средствата за постигане целите на Стратегията, като се възползват от постиженията си и националните инициативи по отношение на доброто управление;

■ Страните-членки и Конгресът на местните и регионални власти (оттук нататък Конгресът) поддържат и развиват сътрудничеството помежду си, предоставят насоки и проследяват изпълнението на Стратегията, оказват методическа помощ и взаимно споделят информация и опит.

За осигуряване прилагането на Стратегията в рамките на СЕ е създаден постоянен орган, наречен **Платформа на заинтересованите страни**, с участието на представители на Комитета на министрите, Парламентарната асамблея, Конгреса и на Европейския комитет по местна и регионална демокрация (ЕКМРД). Платформата предоставя насоки и проследява изпълнението на Стратегията, както и последващото ѝ развитие на базата на придобития опит. Предвидено е опитът на страните, прилагащи Стратегията, се проследява и предоставя на останалите страни-членки, за да могат от него да се възползват всички.

Конгресът се ангажира да осигури прозрачност на процеса по изпълнението на Стратегията, като за целта се предвижда да провежда ежегодни обсъждания и дискусии по този въпрос. Целта е същевременно да се улеснят контактите с националните асоциации на местните власти и да се поощри обмяната на добри практики и информация.

Центърът за експертиза на реформата в местното управление към СЕ подпомага страните-членки, местните власти и техните сдружения при прилагането на Програмите за действие по прилагане на Стратегията.

Учреден беше почетен приз за местните власти - „**Европейски етикет за иновации и добро управление**”,

който удостоверява, че в съответната община е достигнато определено ниво на качество на управлението като цяло.

Целта на Етикета е да инициира и стимулира действия, с които да се гарантира, че:

■ гражданите знаят, че имат право на добро управление, познават качеството на управление в своята община и изразяват очакванията си;

■ местните власти разбират своите силни и слаби страни и знаят как да подобрят управлението си по възможно най-ефективен начин;

■ местните власти приемат, че сравнение както вътре в съответната страна, така и с други европейски страни е възможно и препоръчително, и че те могат да черпят опит и вдъхновение от своите национални и европейски партньори.

Етикетът удостоверява, че местната власт се придържа към 12-те принципа на добро демократично управление, които е приела. За да бъде удостоена с такъв Етикет, съответната община следва да отговаря на изискванията, формулирани в разработен общ европейски инструмент за оценка. Тези изисквания съответстват на целите на Стратегията и съдържат постиженията, въведените правила и норми, които местната власт е приела и прилага в своята дейност и политики. Основният замисъл на Етикета е да се постигне оценка на постиженията на местните власти в сферата на доброто управление **на базата на общи критерии, които да гарантират съпоставимост на изпълнението и резултатите** между местните власти в Европа.

Стратегията изисква въвеждането на Етикета в практиката да се основава на **стабилно партньорство между СЕ и националните партньори - правителство и сдружение на местните власти**. Такава възможност се предвижда само за страни, ангажирали се с прилагането на Стратегията и изпълняващи предвидените за тази цел изисквания – взаимодействие между централната власт и асоциацията на общините, изготвена съвместна Национална програма за действие по прилагане на Стратегията, основаваща се на анализ на състоянието и постиженията в сферата на доброто управление.

За да може да присъжда Етикетът, всяка страна трябва да получи специална **акредитация от СЕ (Европейската платформата на заинтересованите страни)**. За целта трябва да има създаден **национален орган по присъждането на Етикета (национална платформа)**, отговарящ на изискванията на СЕ – участие на централната власт, на местните власти и на тяхната асоциация, на академични среди и на неправителствени организации, работещи в сферата на местното самоуправление. Необходимо е да има разработена процедура за дейността на този орган, гарантираща неговата безпристрастност, както и процедура по процеса на кандидатстване на общините и оценка на техните кандидатури. Неразделна част от документите за акредитиране е и инструментът за оценка – Бенчмарк, който в основната си част е разработен от СЕ, но е допустимо (в определена степен) да бъде адаптиран с оглед националните специфики на страната, на базата на предварително тестване сред определен брой общини.

Разработването на процедурите по присъждането на Етикета и съответните инструменти за оценка по присъждането му се извърши от Платформата на заинтересованите страни в сътрудничество със страните, анга-

жирали се с пилотното прилагане на Стратегията. В продължение на две години на различни форуми и работни срещи под егидата на СЕ бяха разработени основният инструмент – Бенчмарк по Етикета за иновации и добро управление на местно ниво, както и основни насоки по процедурите и конструирането на националния орган по присъждане на Етикета. Общата структура на инструмента за оценка, Бенчмарка, обхваща 12-те принципа на Стратегията, основен набор от дейности, които общината извършва по всеки от тях, и индикатор за ефективното изпълнение на тези дейности. Прилага се принципът на самооценка – общината сама оценява изпълнението си по основните дейности и индикаторите към тях, по определена система. Екип от независими експерти-оценители допълнително проверяват коректността на самооценката на базата на представените от общината доказателства. Като допълнителен коректив са предвидени въпросници за общинските съветници и за гражданите, резултатите от които се ползват за сравнение с тези от самооценката и са основа за планиране на мерки от общината за подобряване на дейността ѝ.

Стартира инициативата „Европейска седмица на местната демокрация“ с цел повишаване на съзнанието на гражданите за местното самоуправление и подкрепа на тяхното участие в обществения живот на местно ниво. Втората процедура по присъждане на Етикет за иновации и добро управление на местно ниво (Етикета) в България ще бъде открита в рамките на тази инициатива.

Стратегията предвижда в перспектива СЕ да разработи и **Приз за изключителни постижения**. Планира се това отличие да бъде връчвано с цел признаване и отбелязване на най-добрите европейски практики, свързани с 12-те принципа на добро демократично управление. Подборът ще бъде извършван от европейски Екип по подбора, състоящ се от независими експерти, определени от СЕ, основавайки се на предложения, направени от националните Екипи за подбор, и на базата на специфична методология, разработена и приета от Съвета.

1.3. Приносът на България и българските общини по изпълнение на Стратегията

След отправената покана от СЕ към правителствата и националните асоциации на местните власти, онези, които приемат поканата за присъединяване към Стратегията, трябва да декларират своя ангажимент да приемат и да я прилагат чрез съгласуване на Програма за действие, като, ако това е приложимо, могат да се основават на вече съществуващи споразумения. Програмата, която изразява съвместен ангажимент на централните и местни власти, съгласно предложените общи насоки, трябва да се основава на анализ на постигнатото ниво по прилагането на принципите на Стратегията в дейността на общините. Препоръчително е тя да включва: събиране на информацията относно прилагане на доброто управление; насърчаване на местните власти за придържане към 12-те принципа; оценка за наличие на благоприятни правни и институционални условия; прилагане на програми за повишаване капацитета на служителите и изборните представители за добро управление; осигуряване обмяна на знания и добри практики и др.

След получената покана през 2007 г. от СЕ до България за присъединяване към инициативата, с последователни решения, изразяващи волята на местните

власти (Решение на Управителният съвет на НСОРБ – през месец септември) и на правителството (Протоколно решение на Министерския съвет № 37 от 04.10.2007 г.) страната ни заяви готовността си да прилага Стратегията. Така България стана една от първите пет пилотни страни по прилагането на Стратегията, наред с Белгия, Италия, Испания и Норвегия.

През 2008 г. МРРБ с подкрепата на НСОРБ изготви **Технически анализ**, в който бяха изследвани практиките на местните власти в България по прилагане на доброто управление в светлината на заложените в европейската Стратегия принципи. На базата на идентифицираните масово прилагани от общините водещи практики бяха очертани силните страни на българското местно самоуправление в европейски контекст. Същевременно бяха определени и областите, в които трябва да се концентрират мерки за целенасочено въздействие в този документ беше извършен анализ също така и на нормативната и институционалната среда за прилагане принципите на доброто управление. Като основна предпоставка за развитието на дейността по прилагане на Стратегията беше определено доброто взаимодействие между централната власт и НСОРБ на базата на утвърдени институционални механизми като Стратегията за децентрализация и Програмата за изпълнението ѝ, дейността на Съвета по децентрализация на държавното управление (СДДУ) към Министерския съвет, Споразумението за взаимодействие между правителството и Сдружението.

На основание този анализ през март 2009 г. МРРБ и НСОРБ разработиха **Национален план за действие** в изпълнение на Европейската Стратегия за иновации и добро управление на местно ниво за периода 2009-2011 г. В него в съответствие с изискванията на СЕ, наред с другите насоки, основно място заемат набелязаните мерки и дейности за приоритетно реализиране на 12-те принципа.

Впоследствие ангажиментът на страната ни към Стратегията беше потвърден и в **Споразумението за сътрудничество между Министерския съвет и НСОРБ** от 2009 г. чрез договорености за общи мерки за прозрачно и добро управление. Сред тях са: въвеждане на национална подкрепа и стимули за общините, прилагащи принципите на доброто управление; разширено прилагане на практиките за прозрачност и отчетност; провеждане на активни консултации с гражданското общество и бизнеса при формирането на политики; и др.

Дейности в изпълнение на европейската Стратегия са заложили и в **Програмата за децентрализация на държавното управление** за периода 2010-2013 г., като продължение на усилията на централната и местната власт за повишаване ефективността на взаимодействието им с цел предоставяне на повече и по-качествени услуги за гражданите.

В изпълнение на ангажиментите си към Стратегията **НСОРБ разви комплекс от мерки по прилагането ѝ** в рамките на проект „Гражданите и общината – партньори за прозрачна и ефективна местна администрация“, изпълнен през 2008 и 2009 г. На базата на широко проучване сред всички общини с въпросник по основните принципи на Стратегията беше извършен **анализ на ситуацията по прилагането** им в общините. Получените резултати бяха оценени по райони, по видове общини, специфики на прилагането от общинските съвети и общинската администрация. На тази база бяха направени

изводи за по-широко прилагани водещи практики, състоянието на местната нормативна уредба, сферите на дейност с необходимост от подобрене, темите за обучение, от които общините се нуждаят. Извършено беше проучване и на водещи практики на страните-членки на Европейския съюз. Поетият ангажимент на страната ни по прилагането на Стратегията, както и резултатите от извършения анализ бяха представени пред общините на **три големи форума на НСОРБ през октомври 2010 г.** В тях бяха поканени и взеха участие над 250 представители на местните власти, на централната власт, на СЕ, отговорни за прилагането на Стратегията, Омбудсмана на Република България и други гости. По този начин стартира прилагането на Стратегията и от българските общини.

На база на извършения анализ на ситуацията по прилагане на принципите на доброто управление, идентифицираните области за подобрене и нуждите на общините бяха разработени шест модула за обучение. По тях бяха проведени 11 дискуссионно-обучителни модула, в които взеха участие над 600 представители на местните администрации, общински съветници, представители на неправителствени организации (НПО) и медии. През юни и юли 2009 г. бяха проведени национални форуми с участието на над 400 представители на местните власти, на които бяха отчетени резултатите по прилагането на Стратегията и бяха очертани мерки за развитието на процеса сред всички общини. В обобщение на резултатите **НСОРБ изготви и разпространи сред всички общини 6 наръчника** по теми, свързани с прилагане принципите на Стратегията.

От особено значение за процеса на практическо прилагане беше **прякото внедряване на мерки за добро управление в група български общини.** На конкурсен принцип бяха определени **13 пилотни общини**, които се ангажираха с разработването и прилагането на такива мерки. Избраните за пилотни общини бяха **Правец, Сандански, Струмяни, Карлово, Свищов, Мездра, Ловеч, Вършец, Добрич град, Шумен, Долни Дъбник, Свиленград, Враца.** С методическото ръководство на НСОРБ те разработиха свои **общински Планове за добро управление**, като впоследствие отчитаха изпълнението им на общи форуми на общините.

В резултат на натрупания опит по прилагането на Стратегията както на национално ниво, така и в пилотните общини, НСОРБ разработи и разпространи сред всички местни власти обобщаващ **наръчник „Портфолио от мерки за добро управление“.** Всички резултати от приложените мерки на национално и общинско ниво за по-добро управление, плановете на пилотните общини, наръчниците и добрите практики на общините са достъпни на специално разработената електронна страница (<http://www.namrb.org/gop/?id=30>).

Специфичен принос на страната ни по прилагането на Стратегията е **активното привличане на Омбудсмана на Република България** в този процес. След участието, по покана на НСОРБ, в националните форуми на об-

щините по тази тема, Омбудсманът предприе от своя страна редица инициативи по прилагането на Стратегията и нейните принципи, проведе поредица от срещи с общини. В резултат издаде и „Наръчник за прилагане на принципите на доброто управление“, който разпространи сред всички общини.

Приносът на България по разработването на европейския Етикет

През периода 2009-2010 г. на поредица от работни срещи в гр. Страсбург, Франция, и гр. София представители на МРРБ и на НСОРБ взеха активно участие в процеса на разработване на процедурите и инструментите за присъждането на Етикета. Срещите се провеждаха под егидата на СЕ с участието на представители на петте пилотни страни. В резултат на тази интензивна дейност бяха разработени основните правила по присъждането на Етикета, както и изисквания към конструирането на националните органи за провеждане на тази процедура. Тези правила бяха отразени в утвърдения през март 2010 г. от ЕКМРД документ „Структури и процедури за присъждане на Етикета“.

По същия начин, с активно участие на нашите представители, беше изработен и утвърден от ЕКМРД базов вариант на въпросника за общините - Бенчмарк по добро управление, като основен инструмент за оценка при присъждането на Етикета. Бенчмаркът беше тестван с пряко прилагане от общини в няколко европейски страни – Норвегия, Холандия, Франция, България, Украйна, Белгия и Италия. На базата на това тестово прилагане той беше окончателно прецизиран и утвърден от СЕ, с оглед универсалното му прилагане във всички европейски страни. Освен това, СЕ предостави право на отделните страни да адаптират в определени граници съдържанието на Бенчмарка с оглед спецификата на националните условия. Адаптираният от всяка от прилагашите страни Бенчмарк подлежи на утвърждаване от СЕ, в рамките на процедурата по акредитация, с цел да се гарантира прилагането на достатъчно високи и универсални стандарти.

В рамките на тази процедура на СЕ, у нас бяха извършени **дейности по тестването, а впоследствие и по адаптирането на Бенчмарка**, проведени във взаимодействие между МРРБ и НСОРБ. НСОРБ проведе анкета сред пилотни общини относно структурата на въпросника, приложимостта на показателите, възможностите за подкрепа с доказателства, както и готовността на общините да участват в процеса на оценяването. Тестовото прилагане на Бенчмарка беше извършено в 7 пилотни общини (Търговище, Свищов, Мездра, Силистра, Русе, Долни Дъбник и Ловеч). На база отправените препоръки от общините бяха изготвени нашите обобщени предложения за адаптиране на Бенчмарка, които бяха докладвани на форум с участие на представители на СЕ. Впоследствие предложенията бяха отразени във вариант на въпросник, който се прилага при присъждането на Етикета у нас.

2. ЕТИКЕТЪТ ЗА ИНОВАЦИИ И ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

2.1. България – първа акредитирана в Европа

На своето заседание от 7.12.2010 г. Европейската платформа на заинтересованите страни (отговорният орган за прилагането на Стратегията към СЕ) даде акредитация на Република България за присъждане на Етикета за иновации и добро управление. Така нашата страна стана първата държава, получила правото да връчва Европейския етикет. На това заседание бе подчертано, че България работи с най-добри темпове по прилагането на Стратегията в сравнение с останалите 11 пилотни държави. Основните резултати от това заседание на Европейската платформа на заинтересованите страни са следните:

- България като пилотна страна успешно изпълни общите изисквания и първа получи акредитация за присъждане на Етикета за иновации и добро управление на местно ниво.

- Всички членове на Европейската платформа на СЕ изразиха мнение, че България като първа страна заслужава поздравления за положените от МРРБ и НСОРБ усилия в разработването на документите, които ще се ползват в работата и на други страни в бъдеще. В тази връзка г-н Торбьорн Ягланд – генерален секретар на СЕ, с официално писмо от 14 декември 2010 г. до българския министър на регионалното развитие и благоустройството поздрави България за акредитацията: *„Бих желал да Ви поздравя за бързото и успешно изпълнение на стъпките, довели до акредитацията на Българската национална платформа, както и за ангажирането на България в изпълнението на Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво. Аз съм убеден, че страната Ви ще бъде пример за други европейски държави, които желаят да се включат в Стратегията, и разчитаме на Вас да споделите опыта си с други страни-членки.“*

- Националният орган, който бе акредитиран с право да присъжда Етикета, както и да решава други съпътстващи въпроси, стана Комисията за присъждане на Етикета за иновации и добро управление на местно ниво, създадена с Решение № 3 от 29 юли 2010 г. на СДДУ. Срокът, за който се даде тази акредитация, е четири години, като този срок може да бъде продължен при поискване.

- Комисията подготви и предостави в определения срок доклад до Европейската платформа, в който са отразени всички извършени дейности в изпълнение на СИДУМН след акредитацията.

2.2. Първата процедура за присъждане на Етикета - провеждане и резултати

Комисията за присъждане на Етикета за иновации и добро управление на местно ниво стартира своята работа на **14 януари 2011 г.**, като одобри основни документи: Правилник за дейността на Комисията и Правила за работа по присъждане на Етикета. Определен бе и периодът за кандидатстване на общините: от 1 февруари до 10 март 2011 г.

Последва провеждането на информационно-разяс-

нителна кампания сред местните власти. В рамките на кампанията на сайтовете на МРРБ и на НСОРБ и Портала за децентрализация беше публикувана подробна информация относно процедурата по кандидатстване на общините. Заедно с това на всички 264 общини беше изпратена официална покана за участие от министъра на регионалното развитие и благоустройството (който е и председател на Комисията за присъждане на Етикета) и изпълнителния директор на НСОРБ. Междувременно на 22-то Общо събрание на НСОРБ на **1-ви март 2011 г.** сред представителите на местните власти бе разпространена брошура за популяризиране на Стратегията и Европейския етикет, издадена от НСОРБ съвместно с МРРБ и финансовата подкрепа на СЕ. Над 40 общини заявиха своя интерес за участие в процедурата по присъждане на Етикета. В определения срок кандидатури с изискуемия комплект документи подадоха 13 общини: Кирково, Перник, Добрич град, Търговище, Димитровград, Свиленград, Лясковец, Свищов, Смолян, Столична община, Карлово, Долна баня и Кнежа.

Оценяването на подадените кандидатури се извърши, съгласно Правилата за оценяване, на базата на оценките на двама независими експерти. Изборът на експертите и тяхното разпределение между общините бе открито и прозрачно и се проведе от Комисията на два етапа. На второто заседание на Комисията, (24.03.2011 г.), бяха избрани 14 експерти, а на следващото - още 25 независими експерти. Особено важно бе избраната експертна група да включва достатъчно добро представителство от различни професионални сфери: централна администрация, местни власти, неправителствени организации, бизнес, консултантски организации, академични среди, меди.

За утвърдените от Комисията независими експерти за оценяване на общините бе проведен обучителен семинар в Центъра за обучение на местни власти в с. Гургини, община Габрово, организиран от Секретариата и НСОРБ. По време на обучението обстойно се разгледаха механизмът за оценка на общините, наборът от документи, с които те ще работят, както и възможни доказателства за прилагане на 12-те принципа на добро управление, в подкрепа на направената от общините самооценка.

Всички експерти попълниха декларации за необвързаност с 13-те общини-кандидати. Тези декларации бяха взети под внимание при разпределянето на експертите на случаен принцип (чрез жребий) за извършване на оценката на общините-кандидати.

Секретариатът осигури подходящи условия за дейността на независимите експерти в сградата на МРРБ, за да оценят безпристрастно подадените кандидатури. Изготвените 26 доклада (от по двама независими оценители за всяка от 13-те общини) и оценките на независимите експерти бяха изпратени на членовете на Комисията.

Съгласно Правилата бе извършено анкетно проучване (сред гражданите на 13-те общини-кандидатки) от независимата организация „Институт за пряка демокрация“ за оценка на местната демокрация и мнението на гражданите за управлението на общината.

На четвъртото си заседание (**29-ти април 2011 г.**) Комисията разгледа подробно докладите на независимите експерти за присъждане на Етикета на 13-те общини, като крайното ѝ решение бе съобразено и със заключенията от доклада за проучването сред гражданите.

На 27-ми май 2011 г. в Гранитната зала на Министерския съвет, на разширено заседание на СДДУ, се проведе Официалната церемония по награждаване на общините, носители на Етикета. В церемонията участваха министърът на регионалното развитие и благоустройството, представители на Министерството на външните работи, МРРБ, НСОРБ, кметовете на наградените общини, членове на Комисията и на СДДУ, независимите експерти и представители на медиите. Официален гост на церемонията бе г-н Алфонсо Зарди – ръководител на департамента за местна и регионална демокрация и добро управление към дирекция „Демократични институции“ на СЕ. Той поздрави България и тринадесетте наградени общини за проявената политическа воля към насърчване на доброто демократично управление.

Етикетът, който получи общините като признание за постигнато високо ниво на демократичност, представлява кристален додекаедър (дванадесетостен) с гравирани 12-те принципа на добро управление на всяка от страните му. Този приз е награда, но и стимул за общините да постигат все по-добри резултати при предоставянето на публични услуги на своите граждани. От друга страна, призьт е и голяма отговорност и задължение за общините да се стремят към подобряване на своето управление в дългосрочен план. **Срокът на валидност на присъдения приз е 2 години.**

България като първа страна, акредитирана от СЕ и успешно провела цялата процедура по присъждане на приза, бе поканена да сподели опита си на различни международни срещи и форуми, основните от които са:

■ Работна среща през **май 2011 г. в гр. Одеса, Украйна;**

■ Работна среща през **май 2011 г. в гр. Будапеща, Унгария;**

■ Работна среща по повод стартирането на проект “Прилагане на принципите за добро управление в Северозападна Русия” – през **декември 2011 г. в гр. Копенхаген, Кралство Дания;**

■ Конференция за стартиране на проекта “Прилагане на принципите за добро управление в Северозападна Русия”, проведена през **май 2012 г. в гр. Санкт-Петербург, Руска Федерация.**

2.3. Изводи и поуки

Целта на първата процедура бе да се оценят по достойнство кандидатствалите общини и инициативата да бъде подкрепена от широк кръг заинтересовани страни. Съвместната кауза, която обединява СЕ, Комисията, партньорите по проекта – МРРБ и НСОРБ, независимите експерти и общините-кандидати – е в името на добрата идея да се разпространяват 12-те принципа на добро демократично управление сред все повече местни власти. След приключване на първата процедура могат да се формулират някои изводи, които Комисията окачестви като важни и полезни за по-нататъшните дейности по изпълнението на Стратегията и присъждането на Етикета:

■ С оглед улесняване протичането на следващите процедури по присъждане на Етикета Секретариата, съгласувано с НСОРБ да изготви и предложи за одобряване от Комисията методика за оценяване на общините-участници за присъждане на Етикета;

■ Доказателственият материал на общините е широкообхванат и е пряко свързан с многообразието от функции и дейности на общините. Той включва различни наредби, заповеди, закони, стратегии, правилници, проекти и други документи, илюстриращи изпълнението на 12-те принципа за добро управление. В тази връзка, според експертите е необходимо при провеждането на следващата процедура в подкрепа на самооценката си (Бенчмарка) кандидатстващите общини да предоставят този многообразен доказателствен материал, по възможност систематизиран по принципи и индикатори - конкретно и целенасочено;

■ Необходимо е местните власти да предоставят повече водещи практики, илюстриращи доброто управление в техните общини;

■ Периодът за кандидатстване на общините трябва да бъде удължен, за да успеят всички проявяващи интерес общини да разполагат с достатъчно време за сериозна подготовка за кандидатстване и осигуряване на необходимия доказателствен материал;

■ С цел приобщаване на повече общини към идеята за благородно състезание в областта на доброто управление, е необходимо да бъде разширена информационно-разяснителната кампания сред представителите на местните власти и гражданското общество.

2.4. ДОБРИ ПРАКТИКИ ОТ ОТЛИЧЕНИТЕ ОБЩИНИ

Община Лясковец

Достъп до правна помощ за хора в неравностойно положение

В партньорство с Правния факултет на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ е създадена Правна клиника с участието на студенти от 4-ти курс специалност „Право“, които предоставят безплатни правни съвети и консултации на граждани в неравностойно положение – социално слаби граждани, представители на малцинствата, лица с увреждания, многодетни родители, самотни майки, пострадали от домашно насилие, и други, които не могат да си позволят възмездно правна помощ. За целта Община Лясковец е осигурила помещение в Центъра за социална рехабилитация и интеграция, където всеки вторник в рамките на два часа се организира приемна и се провеждат безплатните консултации. Община Лясковец също така съдейства за популяризиране на правната клиника чрез излъчване на информация в общинското кабелно радио и публикуване на съобщения на официалния интернет сайт на общината.

При осъществяване на правните консултации екипите от студенти подготвят и попълват регистрационна карта на всеки клиент и досие на конкретния случай. До момента над 50 граждани са получили безплатна правна помощ, като в много случаи те са намерили реално решение на свой проблем. При възникване на по-сериозни казуси студентите обобщават случаите и се търси допълнителна експертна помощ за тяхното решаване.

Иновативният елемент при организиране на правната клиника на територията на Община Лясковец може да се илюстрира в постигането на успешно взаимодействие между местната власт, която предоставя помещение и осигурява възможности за провеждане на правните консултации, и академичната общност, представена от Юридическия факултет на Великотърновския университет.

За малка общност като Лясковец, с наличие на голям брой лица в неравностойно положение, местната власт предоставя възможности за достъп до експертна правна помощ, чрез която да се решат конкретни проблеми на хората. По този начин общината мобилизира допълнителни ресурси за решаване за по-ефективно социално включване на групите в неравностойно положение.

Община Свищов

Програма „Местни инициативи“

Община Свищов въведе модела на местно партньорство с нестопански организации и организирани групи от граждани при определяне на обекти и бюджетирането на капиталовите разходи за следващата година. Целта на това партньорство е разходите за инвестиции, които местната власт реализира да са в максимална степен съгласувани или предложени от жителите на дадена улица, квартал или селище.

Община Свищов създаде своята Програма за местни инициативи през 2003 г. и я реализира оттогава ежегодно. В Програма за местни инициативи, която се изпълнява

вече 9 години (2003 – 2011), гражданите са насърчавани да подготвят предложения за проекти, целящи развитие на общината. Предоставя се безвъзмездно финансиране за проекти, при условие, че гражданите вземат активно участие в изпълнението им.

Програмата се изпълнява на територията на Община Свищов, която включва 16 населени места - град Свищов и 15 села.

Решенията за отпускане на безвъзмездната помощ се базират на приоритетите, описани в Стратегията за развитие на Община Свищов 2000 - 2006 г. и Общинския план за развитие 2007 - 2013 г. Проектите се оценяват от 7-членен Ръководен комитет, който включва 4-ма представители на Общинския съвет и 3-ма представители на общинската администрация. Отпускането на средствата за изпълнение на одобрените от Ръководния комитет проекти се гласува и от Общинския съвет. От вносителите на проектите се изисква 30 % собствено участие, 10 % от което - финансово.

Кандидатите за участие в Програмата попълват проектна документация - формуляр за описание на проекта и бюджетен фиш. Прилагат се снимков материал, автобиография на координатора на проекта и при необходимост – писма за подкрепа. Проектната документация е максимално опростена, за да бъде достъпна за по-широк кръг кандидати. След одобрението на проекта, общината подписва договор с кандидата.

Програмата подкрепя дейности в сферите на:

- Подобряване на жизнената среда; облагородяване на обществени места; изграждане на детски кътове; обособяване на места за отдих и почивка; благоустрояване на околблокови пространства, и др.

- Опазване на околната среда; озеленяване и залесяване на зелени площи на обществени места; кампании за почистване, опазване на жизнената среда и околблоковите пространства, и др.

- Дейности за подкрепа и развитие на образованието, културата, спорта и туризма, закупуване на материални активи, подобряване на средата и условията за образование, култура, спорт и туризъм; организиране на образователни конкурси, културни прояви, спортни състезания, подобрения и популяризиране на природното и културно-историческо наследство в общината и др.

- Интеграция на хора в неравностойно социално положение; подкрепа за предоставяне на услуги и дейности за хора в неравностойно социално положение; мерки за запознаване и приобщаването им към актуалната социо-икономическа обстановка в страната, и др.

- Информационни технологии – създаване на интернет сайтове с обществена значимост, информационно-медийни кампании, подобряване информационния достъп на и за местната общност, и др.

Програмата за местни инициативи дава възможност гражданите и нестопанските организации сами да идентифицират и да разрешат нуждите и потребностите си. По отношение на Община Свищов финансирането на гражданските проекти се явява икономичен вариант, чрез

който се осъществяват много инициативи. За служителите на общината бе полезно да консултират и административните граждански проекти. Програмата за местни инициативи като форма на публично-частно партньорство допринесе за по-доброто взаимодействие между гражданите, неправителствените организации и местната власт.

Програмата за местни инициативи на Община Свищов се оказва много полезна и важна за местната общност, за културните, образователните и неправителствените организации. Много граждани и организации реализираха различни проекти за подобряване на жизнената среда, опазване на културни паметници, за развитие на културата и образованието, като по този начин разрешиха неотложни проблеми. Програмата също така помогна на неправителствените организации, училищата и читалищата в общината за укрепване на техничния им капацитет при подготовката и реализирането на проекти към донорски програми.

Всеки един от проектите, който бе реализиран по Програмата за местни инициативи, има положително въздействие върху жителите на общината, като същевременно допринася и за постигането на устойчиво социално-икономическо и културно развитие. Благодарение на сътрудничеството между Община Свищов и бенефициентите по проектите се засили гражданското участие в местното самоуправление.

Община Смолян

Е-мрежа за административно обслужване в Община Смолян

Целта на проекта бе създаване на предпоставки за по-ефективно обслужване на гражданите и бизнеса чрез въвеждане на е-услуги от общинска администрация - Смолян и кметствата на нейна територия. За тази цел е разработена и внедрена интегрирана информационна система в община Смолян с портал за електронни услуги.

Извършен бе анализ на състоянието за изграждането на е-мрежа на интегрирани административни услуги в Община Смолян. Въведен бе модел за самооценка - Общата рамка за оценка (CAF). Сформирана бе група за самооценка на работата и състоянието на общината от служители на общината и кметове на населени места. Подготвен е План за подобрене, който е представен на ръководството.

Създадени бяха възможности за осъществяване на обратна връзка и измерване на удовлетвореността на потребителите от административното обслужване. Монтирани са 12 устройства, чрез които да се осъществява събиране на обратна информация за удовлетвореността на потребителите от административното обслужване намиращи се в приемните за граждани на Община Смолян.

Внедрен бе нов софтуерен продукт, чрез който бе създадена единна информационна система, която обхваща „Местни данъци и такси“, „Деловодство“ „Финансово-счетоводна дейност“; „Управление на човешките ресурси“, „Управление на проекти“; „Управление на туристическата дейност“ и интернет портал на Община Смолян за предоставяне на е – услуги“. Преди стартиране на проекта община Смолян разполагаше единствено с деловоден софтуерен продукт и програмен продукт за отдел „Местни данъци и такси“. Системата дава въз-

можност за въвеждане, съхраняване, обработване на данни, създаване на документи и мониторинг на дейностите. Веднъж въведена информацията, в който и да е от модулите или подсистемите може да бъде използвана от всички други модули и подсистеми.

В рамките на проекта бе разработен интернет портал към сайта на общината за предоставяне на електронни услуги. Създадени са възможности за гражданите и бизнеса да правят справки за движение на документи по входящ номер, справки за размер на данъци и да виждат през интернет своето електронно досие с цялостната кореспонденция, която имат заведена в общината. Всеки желаещ да се възползва, след като се идентифицира с лична карта и подаде заявление в деловодството в общината, получава парола за достъп до системата. На интернет портала е публикувана цялостна информация за всички административни услуги, които се предоставят на гражданите със съответните образци на заявления, както и информация за сроковете и цените на услугите.

Създаден е сайт на мрежата от туристическите информационни центрове с възможност за публикуване на регионални новини, забележителности, културни прояви, както и оферти за настаняване на хотелиери и къщи за гости, ресторанти. Сайтът дава възможност за работа в мрежа в реално време на служителите на Туристическите информационни центрове в различните населени места, а за туристите – актуална информация за събития, забележителности, туристически маршрути, проверка в реално време на възможността за ползване на услуги за настаняване, атракции, допълнителни услуги.

Всеки кметства и туристически информационни центрове са обезпечени с интернет връзка. За първи път бе осъществена свързаност на кметствата на територията на Община Смолян с деловоден продукт, част от единната информационна система на Община Смолян. По-такъв начин всеки жител на населеното място чрез съответното кметство може да заяви услуга и да получи входящ номер без да е необходимо да пътува до общинския център.

Доставени бяха компютри и принтери за кметските наместничества. Кметовете на кметските наместничества са обезпечени с техника за модернизиране на работата им.

Изградена бе безжична мрежа за достъп на интернет в Центъра за информация и услуги на гражданите на Общинска администрация – Смолян. Мрежата е със свободен достъп и е отделена от мрежата на общинска администрация с цел сигурност. Изграждането на безжична мрежа улеснява достъпа на гражданите до административни услуги.

Проектът е иновативен за община Смолян и обхваща широк кръг целеви групи, в качеството им на потребители и предоставящи административни услуги. Представлява цялостна концепция за управление на общинска администрация и включва връзка с кметствата на нейната територия. В допълнение е включен и сайт популяризиращ туризма в региона по локализации, чрез мрежата от туристически информационни центрове. За първи път община Смолян предоставя електронни услуги на гражданите чрез интернет портал, част от единната информационна система на общината.

Интернет порталът за е-услуги е достъпен през официалния сайт на общината, където всеки потребител търсещ информация за услугите, които се предоставят може да се запознае с необходимите документи и образци

на заявления, както и да се възползва от тези от тях, които се предлагат в електронен формат.

Столична община

Програма „Зелена София“

Програма Зелена София е насочена към финансиране на проекти за развитие и опазване на зелената система на София, които да се изпълняват с доброволен труд от етажни собственици, регистрирани по реда на Закона за етажната собственост и юридически лица с нестопанска цел, с предмет опазване на зелените площи в Столична община.

Програмата има следните цели:

- Да подобри състоянието на зелените площи и парковото обзавеждане общинска собственост, отнасящи се до Зелената система;

- Да осигури условия за активно гражданско включване и участие в благоустрояването и поддръжката на зелените площи общинска собственост на територията на Столична община

- Да създаде условия за благоустрояване, усвояване и използване на прилежащи територии и околни пространства в жилищните квартали с цел подобряване условията за живот и отдих;

- Да насърчава развитието на местните инициативи и доброволчество, водещи до повишаване качеството на живот, социалното общуване и гражданската активност.

- Да спомага за сближаване с практиката за развитието на столиците на страните-членки на Европейския съюз.

Безвъзмездна финансова помощ в натура получават конкурентноспособни проекти, свързани с възстановяване и развитие на междублокови площи, прилежащи територии и локални зелени пространства (локални градини) - общинска собственост; създаване на дълготрайни материални и нематериални активи в жилищните райони и населени места с цел подобряване условията за живот и отдих.

Допустими дейности:

- озеленяване, изграждане на цветни пространства, оформяне на зони за отдих и общуване в зелени площи - общинска собственост - околблокови пространства и градини;

- доставка на подходящо оборудване, необходимо за реализацията на гореизброените дейности и последващата поддръжка на обектите.

Бенефициенти на Програмата са:

- Етажни собственици по чл. 46б от ЗУЕС или сдружения на собственици, вписани в регистъра по чл. 44 от ЗУЕС;

- Юридически лица с нестопанска цел, регистрирани на територията на Столична община по ЗЮЛНЦ или Закона за народните читалища.

Допустимият, максимален размер на разходите, за които може да се кандидатства за финансиране по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в натура е, както следва:

- за площ до 1000 кв.м (1 дка) - до 2 000 лв. (с ДДС);

- за площ от 1000 кв.м до 3000 кв.м (от 1 до 3 дка) - до 3 000 лв. (с ДДС);

- за площ над 3000 кв.м (над 3 дка) - до 4 000 лв. (с ДДС).

Община Търговище

Система за измерване степента на удовлетвореност на клиентите и предоставяне на получените резултати в реално време в Община Търговище

Въведен е иновативен подход СЕМКО за измерване в реално време на мнението на гражданите относно качеството на обслужване в Центъра за административно обслужване - Търговище. За първи път в практиката на публичната администрация се използва система, която дава възможност на клиента за обратна връзка, отразяваща реакцията му незабавно след получаване на услугата. Чрез СЕМКО - Система за експресно мнение за качеството на обслужване - потребителят изразява мнението си за обслужването, като всяко гласуване е обвързано с предоставяне на конкретна услуга.

Събраната информация дава възможност за анализ на оценките на потребителите за предоставена конкретна услуга. Това повишава ролята на гражданите в процеса по подобряване дейността на администрацията и допълнително стимулира служителите и ръководителите към непрекъснато подобряване на обслужване.

При силна ангажираност и отговорност на ръководството могат да се постигат резултати, които са определящи за постигане на концепциите за организационно съвършенство. СЕМКО играе активна роля в управленския процес и засилва позициите на гражданите в подготовката на вземаните решения.

Благодарение на СЕМКО клиентът от обект на управлението става негов субект и основополагащ фактор „фокус“, към който е насочено всяко решение на ръководството на общината.

По примера на община Търговище тази система беше внедрена в още 15 общини.

СЕМКО може да се използва ефективно в общините като „изпреварващ“ индикатор, даваща обективна и реална оценка за постигнато качество на обслужване.

Община Свиленград

Емисии общински ценни книжа

Община Свиленград е една от малкото общини в България, която финансира проект “Канализационна мрежа на кв. Гебран - Община Свиленград” чрез емисия на общински ценни книжа. Добрата подготовка при осъществяването и изплащането на облигационния заем даде възможност през 2010 г. Общината пак да кандидатства за поемане на нов общински дълг чрез емисия на ценни книжа за финансиране на обект “Основен ремонт на водопровод в централна градска част”. В рамките на месец и половина бе разработена цялостната процедура за обявяване на общинските облигации. За това спомогна и присъденият кредитен рейтинг на общината:

- Дългосрочен А

- Краткосрочен а-2

■ Перспектива СТАБИЛНА

Основните положителни фактори, влияещи върху рейтинга са:

- Разумно управление;
- Способност за генериране на алтернативни приходи - значителна сума от спечелени проекти по оперативни програми;
- Високи стойности на положителен краен баланс за целия анализиран период. Значителен остатък от предходни години;
- Умерено поемане на дългосрочни задължения. Ниски нива на просрочени задължения. Добра ликвидност;
- Добро управление на активи. Високи стойности на приходи от наеми и продажба на общинско имущество. Добра концесионна политика.

Вторият облигационен заем е в евро, което се наложи след задълбочен предварителен анализ на нивата на лихвените проценти, който показва, че лихвените проценти са много по-ниски.

Добрият кредитен рейтинг и факторите, които оказват влияние върху него, са причината за много кратък срок да бъдат изкупени облигациите на общината.

Община Кнежа

Граждански мониторинг на услугата „поддържане на уличната мрежа” в общината

През 2011 г. Община Кнежа съвместно с ФРМС стартира проект „Граждански мониторинг за ефективно управление на публичните ресурси”. В рамките на проекта бе проведено проучване сред местния бизнес, фокус група с представители на НПО и граждани, както и обществено обсъждане, с цел дефиниране на публична услуга, предоставяна от общината, която да бъде подложена на граждански мониторинг. За такава услуга бе избрана „Поддържане на уличната мрежа (ПУМ) в Община Кнежа”.

Услугата „Поддържане на уличната мрежа” се предоставя от Общинска администрация Кнежа чрез Дирекция „СА” и Дейност „Чистота”. От Дирекция „СА” по предоставяне на услугата са ангажирани 6 човека, а от Дейност „Чистота”. Услугата ПУМ включва поддържане на петте основни елемента на уличната мрежа в населените места на Община Кнежа – гр. Кнежа и селата Еница, Бреница и Лазарово, а именно: тротоари; банкети, шахти; улична настилка – павеа, асфалт; пътни знаци и пътна маркировка – вертикална и хоризонтална; стълбчета. В перо „Местни капиталови разходи” в бюджета на Община Кнежа за 2011 г. е предвидена сума в размер на 350 000 лв. за ремонт и поддръжка на пътната, респективно уличната инфраструктура. Като приходи от пътен данък в бюджета за 2011 г. са заложен 200 000 лв.

Гражданският мониторинг стартира през месец юни 2011 г. и продължи 6 месеца до ноември 2011 г. За целите на мониторинга бе разработен въпросник, който включва въпроси за проследяване на състоянието на петте основни елемента на уличната мрежа. Участвалите в мониторинга граждани имаха възможност да попълват анонимно въпросници.

В резултат на извършваното наблюдение всеки месец бе изготвян доклад, който отразяваше виждането на

гражданите за състоянието на улиците и техните предложения за подобряване качеството на услугата. Месечните доклади бяха обсъждани от общината с гражданите по време на организирани за целта срещи. С цел популяризиране на резултатите от наблюдението на услугата през съответния месец информация от докладите се разпространяваше и чрез местното радио.

Наблюдавани са общо 26 улици, от които 24 в гр. Кнежа и 2 - в с. Бреница, Община Кнежа. 16 от мониторираните улици са средно натоварени, 5 - силно натоварени, а останалите 5 са със слабо натоварване. По мнение на гражданите, участвали в мониторинга, състоянието на уличната мрежа на Община Кнежа може да се обобщи по следния начин: Уличната настилка има много и дълбоки дупки, на места дори липсва; По тротоарите има нужда от нови плочки; Банкетите се нуждаят от ремонт.

Независимо от сполетялото общината бедствие - разразилата се буря през лятото на 2011 г., общинската администрация реализира 100% от заложените дейности в бюджета по отношение на услугата „Поддържане на уличната мрежа”. В резултат на извършеното гражданско наблюдение, а и в изпълнение на бюджета Община Кнежа положи асфалт или сипица по 10 улици в гр. Кнежа. Вижданията на гражданите и на Общинска администрация относно състоянието на улиците: „Райна Княгиня”, „Д. Благоев”, „Х. Димитър”, „Н. Петков”, съвпадат, и тези улици са ремонтирани през годината.

Въз основа на извършеното наблюдение на услугата към Общината са отправени следните препоръки: мониторингът на услугата „Поддържане на уличната мрежа” да се извършва от служители на администрацията в края на всяка година и въз основа на констатираното състояние на уличната мрежа да се залагат средства за необходимите дейности в проектобюджета на общината за следващата година; При публичното обсъждане на проектобюджета на Общината за следващата година да се търси мнението на гражданите за това как обществените средства да бъдат изразходвани най-рационално.

Практиката бе надградена и обогатена със специфични моменти и се прилага от средата на 2012 г. от Областна администрация Русе като граждански мониторинг на поддържане на уличната мрежа във всички общини в областта.

3. КАК ДА УЧАСТВАМЕ В НОВОТО СЪСТЕЗАНИЕ ЗА ЕТИКЕТА

3.1. Как се кандидатства

Кой може да кандидатства

Етикетът е съществен елемент от прилагането на Стратегията на СЕ за иновации и добро управление на местно ниво. За присъждането му може да кандидатства всяка българска община, която прилага принципите на доброто управление в своята дейност. Следователно, за да кандидатствате, трябва да познавате Стратегията и да можете да приложите конкретни доказателства за практическото прилагането на принципите ѝ.

Какви дейности обхваща цялостната процедура за присъждане на Етикета

1. Оформяне и утвърждаване на образци на документи за кандидатстване, предложени от СЕ;
2. Провеждане на информационна кампания сред общините;
3. Кандидатстване на общините;
4. Проверка и оценяване на кандидатурите на общините, подали заявление за участие;
5. Решения за присъждане на Етикета или отказ;
6. Обжалване на решенията;
7. Церемония по връчване на Етикета.

Как кандидатства общината

Кандидатстването се извършва чрез подаване на пълния комплект от документи в Секретариата на Комисията по присъждане на Етикета в определените срокове за провеждане на съответната процедура и съгласно определените образци за документите.

Какви документи трябва да подаде общината при кандидатстването

1. Решение на ОбС, с което той декларира, че общината приема и прилага в дейността си 12-те принципа на добро демократично управление от Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво на СЕ;
2. Писмено заявление от кмета на общината до Комисията (Приложение 1);
3. Доклад от председателя на ОбС за анкетното проучване сред общинските съветници по зададен предварително въпросник (Приложение 2);
4. Попълнен еталон (Бенчмарк) за самооценка на общината по 12-те принципа на добро демократично управление от кмета на общината (Приложение 3);
5. Доказателствен материал към т. 4, който следва да бъде представен на електронен носител (CD или DVD) и да бъде систематизиран по принципи и индикатори.
6. Описание на добри иновативни практики, доказващи прилагането на някой/и от 12-те принципа за добро управление на местно ниво – по зададен формуляр от Секретариата (Приложение 4).

Относно процедурата по кандидатстването

Процедурата по кандидатстване за вашата община започва с получаване в Секретариата на Комисията на писмено заявление от кмета на общината с приложения пълнен комплект от документи. В случай, че има непълноти в подадените документи Секретариатът своевременно ще Ви уведоми с писмо за това, като Ви посочи конкретно липсващите или неправилно съставени документи и ви прикани да ги изпратите или отстраните пропуските или грешките.

Важно! В 5-дневен срок от получаването на писмото следва да отстраните посочените нередности. В противен случай процедурата по кандидатстване на Вашата община се прекратява.

При стартирала процедура за Вашата община, Вие може да решите **да оттеглите кандидатурата**. За това е необходимо отново решение на ОбС, по аналогия с решението за кандидатстване. Оттеглянето на кандидатурата става с писмо от кмета до Секретариата на Комисията, придружено със съответното решение на ОбС.

Срок на валидност на Етикета

Етикетът удостоверява, че общината е постигнала определено ниво на качество в своето управление в съответствие с принципите на Стратегията. На удостоената с него община се връчва грамота и специален приз, утвърден от СЕ – кристален додекаедър. Етикетът има срок на валидност 2 години. При изтичане на този срок общината може да кандидатства отново за получаването му в рамките на следващата обявена процедура, с цел да потвърди своя ангажимент към принципите за добро управление на местно ниво.

3.2. Технологични стъпки и срокове по процедурата

Основни дати на втората процедурата по присъждането на Етикета, утвърдени от Комисията на заседанието ѝ на 02.10.2012 г.

Срок	Събитие
02.10.2012 г.	Решение на Комисията за стартиране на втората процедура по присъждане на Етикета
14-16.10.2012 г.	Официално обявяване началото на втората процедура на Годишната среща на местните власти в Пловдив
15.01.2013 г.	Откриване на процедурата за кандидатстване и приемане на Методика за оценяване на заседание на Комисията
15.01 – 15.04. 2013 г.	Подаване на документи за кандидатстване за Етикета в Секретариата на Комисията
16.05 – 16.07.2013 г.	Провеждане на социологическо проучване сред гражданите в общините-кандидати по въпросник от СЕ
15.07 – 15.08.2013 г.	Оценяване на кандидатурите от независимите експерти
19.08 – 6.09.2013 г.	Заседание на Комисията за решение за присъждане на Етикета
до 12.09.2013 г.	Уведомяване на кандидатствалите общини за решението на Комисията
до 04.10.2013 г.	Обжалване на решения за неприсъждане на Етикета от заинтересовани общини
07-11.10.2013 г.	Заседание на Комисията по обжалвания (ако има такива)
Средата на октомври 2013 г.	Церемония по връчване на Етикета – в рамките на Годишната среща на местните власти

Технологични стъпки при кандидатстването на общината

Първа стъпка: Решение на ОБС

При желание от Ваша страна да кандидатствате за получаване на Етикета, първата стъпка, която трябва да бъде предприета, е приемане на решение на ОБС.

Какво задължително трябва да бъде включено в решението?

- Общината приема 12-те принципа на добро демократично управление от Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво на СЕ;

- Общината се ангажира да прилага тези принципи в ежедневната си дейност.

Втора стъпка: Определяне на екип, който ще извърши подготовката на документацията по кандидатстването. Добре е този екип да бъде утвърден със заповед на кмета. Председателят на ОБС трябва да определи отговорно лице по извършването на анкетата сред общинските съветници.

Трета стъпка: Извършване на самооценката на общината по прилагането на 12-те принципа на Стратегията. Тази оценка се извършва по предоставения Бенчмарк, разработен от СЕ и адаптиран за българските условия. Указанията във встъпителната част на Бенчмарка описват изчерпателно необходимите дейности за извършването на самооценката.

Четвърта стъпка: Подготовка на доказателствен материал към самооценката на общината. Към всеки от отделните индикатори е необходимо да се осигурят подкрепящи документи, които демонстрират достатъчно ясно и изчерпателно, че принципите се прилагат по

начина, заявен в самооценката. Един документ може да послужи като доказателство за повече от един принцип. Важно е предлаганите материали да са актуални за периода, за който се кандидатира общината. Какви документи можете да използвате за доказателствен материал е описано в т. 3.5

Пета стъпка: Описание на добри иновативни практики – чрез тях се доказва прилагането на някои от 12-те принципа за добро управление на местно ниво – отново по зададен от Секретариата формуляр (Приложение 4). Имайте предвид, че след всяка процедура се предвижда публикуване на добрите практики на наградените общини.

Шеста стъпка: Доклад и оценка за проведено анкетно проучване сред общинските съветници. Това проучване се извършва по въпросник, предоставен от СЕ, но адаптиран за България. Попълването му трябва да става лично от съветниците, като резултатите се обобщават в доклад, който се подписва от председателя на ОБС. Попълнените от общинските съветници въпросници се прилагат към доклада (Приложение 2).

Седма стъпка: Комплектоване на документите и изпращане на писмено заявление от кмета на общината до председателя на Комисията за участие в процедурата за присъждане на Етикета (Приложение 1).

Осма стъпка: Допълнително комплектоване на необходимите документи. Ако сте допуснали пропуски или непълноти в комплектоването или попълването на утвърдените в *Правилата* документи, Секретариатът на Комисията ще Ви уведоми своевременно за това, като Ви прикани да отстраните пропуските. Трябва да отстраните нередностите и предоставите изисканите документи в 5-дневен срок в Секретариата.

Девета стъпка: Предоставяне на допълнителен доказателствен материал. В процеса на обработването на документите Ви от независимите експерти за извършване на оценка, ако те преценят, че не е налична необходимата информация за изготвяне на обоснована оценка, те могат да изискат от Вас чрез Секретариата допълнителен доказателствен материал.

Десета стъпка: Провеждане на социологическо проучване. (Общината няма ангажимент към тази дейност.) След като общините подадат своите заявления за кандидатстване, независима организация ще извърши на базата на въпросник, разработен от СЕ, анкетиране сред гражданите във всяка от общините-кандидатки. Проучването ще се организира и възложи на външна организация от Секретариата на Комисията. Резултатите за всяка община ще бъдат обобщени в отделен доклад, който ще бъде предоставен на съответния експерт, натоварен с оценката на документацията ѝ. Този доклад има значение при формиране на крайната оценка от оценителя и препоръката му към Комисията за връчване на Етикета или отказ.

3.3. Кой присъжда Етикета? Кой оценява?

Кой присъжда Етикета

В основния документ на СЕ за присъждането на Етикета на национално ниво, наречен „Структури и процедури за връчване на Етикета“, се задават основните правила. Този документ предвижда създаване на орган „Национална платформа на заинтересованите страни“, с определени изисквания към състава му. След формирането на този орган в съответната държава, разработване на конкретните правила за работата му, процедури и адаптирани инструменти за оценка, СЕ предоставя акредитация на съответната национална платформа.

В България с Решение № 3 от 29.07.2010 г. на СДДУ към Министерския съвет беше създадена **Комисия за присъждане на Етикета за иновации и добро управление** (Националната платформа). Съгласно изискванията на СЕ в него са представени централната власт, местните власти и НСОРБ, Омбудсманът, организации на работодатели, НПО, национални медии, академични среди.

Съгласно приетия **Правилник за дейността** ѝ, Комисията е обществено-държавен орган за изпълнение на Стратегията. Тя е създадена с цел изпълнение на целия комплекс от дейности, свързан с подготовката и прилагането на всички процедури по оценяването и периодичното присъждане на общини на европейския Етикет. Неин председател е министърът на регионалното развитие и благоустройството. Комисията се състои от членове и техни заместници, определени със заповед на министъра, по предложение на ръководителите на съответните институции и на Управителния съвет на НСОРБ. В дейността си Комисията се подпомага от **Секретариат** – за такъв е определен **Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“** към МРРБ.

Сред **основните компетенции на Комисията** са: приемане на Правила за работа по присъждане на Етикета; утвърждаване на образци за кандидатстване на общините; определяне на срокове за провеждане на процедурите по присъждане на Етикета; утвърждаване на независими експерти за проверка и оценка на доку-

ментите на кандидатите; вземане на решения за присъждане на Етикета или отказ от присъждане на основание докладите на независимите експерти; разглеждане и вземане на решения относно обжалване от кандидатите и др.

Процедурата по кандидатстване за Етикета се определя с **Правила**, одобрени от Комисията и утвърдени от Европейската платформа на заинтересованите страни. Решенията на Комисията се взимат с мнозинство от повече от половината от присъстващите членове, но специално **решенията за присъждане на Етикета или за отказ се взимат с мнозинство от повече от 2/3 от присъстващите членове**. Заседанията на Комисията са открити и се провеждат, ако на тях присъстват не по-малко от 2/3 от състава ѝ. При невъзможност за участие на титуляра, той се представлява от определения му заместник.

Комисията взема решение за присъждане на Етикета или отказ за присъждане на основание на получената крайна оценка от докладите на експертите, които се ръководят от утвърдена Методика за формиране на крайна оценка. Решението за присъждане или отказ се взема поотделно за всяка община. В гласуването не може да участва член на Комисията, представител на съответната община (на ОбС или администрацията) – при такъв случай гласува неговия заместник. При вземането на решения за присъждането на Етикета Комисията кани за участие в заседанието независимите експерти, извършвали оценяването.

Кой оценява кандидатурите

Оценката на кандидатурите на общините, на база подадените документи, се извършва от **независими експерти**, утвърдени от Комисията по предложение на Секретариата и НСОРБ.

Независимите експерти трябва да отговарят на следните условия:

Да познават Стратегията;

■ Да притежават най-малко 3-годишен доказан научен или практически опит в областта на местното самоуправление;

■ Да не са членове на Комисията или на Секретариата;

■ Да не са обвързани с местните власти, които ще оценяват (това условие се съблюдава от Комисията при разпределението на експертите).

Броят на независимите експерти, утвърдени от Комисията, трябва да гарантира възможност за оценката на всички документи на кандидатствалите общини. За оценка на кандидатурата на всяка община Комисията определя на случаен принцип **по двама независими експерти**, като съблюдава условието за необвързаност.

Всеки независим експерт получава и проучва документите за кандидатстване на съответната община, според разпределението направено от Комисията. Той извършва оценка и на тази база изготвя писмен доклад до Комисията за съответната община, в който излага мотивите за оценката си и прави предложение за присъждане на Етикета или отказ. Ако експертът прецени, че няма необходимата информация за изготвяне на обоснована оценка, той **може да изиска допълнителен доказателствен материал от общината чрез Секретариата**. Двамата експерти, разпределени за оценяване документите на всяка община, **работят независимо един от друг**,

като условията за това се осигуряват от Секретариата.

Секретариатът на Комисията, съвместно с НСОРБ, провеждат специализирани обучения на утвърдените от Комисията независими експерти. Такива обучения бяха проведени в рамките на първата процедура по присъждане на Етикета. В рамките на обученията се извършва представяне на Стратегията и поотделно на всеки от 12-те ѝ принципа. Експертите се запознават с Правилата за дейността на Комисията и цялостната процедура по кандидатстване на общините. Особено внимание се обръща на процеса на оценяване на общините. При обученията и дискусиите в първата процедура по присъждане на Етикета беше утвърден и единен подход, препоръчителен за експертите, как да се използва доказателствения материал при проверка на самооценката на общината. В рамките на първата процедура Секретариатът изготви обобщена таблица за оценяване, по която беше препоръчано да работят всички експерти. Също така беше изготвен и общ модел на доклад към Комисията, който експертите да използват след проверката на документите на съответната община.

На базата на опита от първата процедура беше взето Решение на Комисията за разработване на образец на формуляр, чрез който по стандартизиран начин да бъдат представяни добрите и иновативните практики на кандидатстващите общини (Приложение 4).

3.4. Как се оценява

Съгласно утвърдените от СЕ общи правила, които са представени и във встъпителната част на Бенчмарка, Етикетът се присъжда на община, която е получила обща оценка над 3 по приложената четиристепенна скала. Същевременно по всеки от принципите общината трябва да има оценка минимум 2 по същата скала, за да може да получи Етикета. Това означава, че дори общата оценка по Бенчмарка да е над 3, ако по даден принцип осреднената оценка е под 2, Етикетът не се присъжда.

Съгласно възприетия от СЕ подход по присъждането на Етикета в основата е заложен **принципът на самооценката**. Всяка община сама извършва оценката на прилагането на принципите на Стратегията по определените индикатори в съответствие със заложените правила.

Каква е ролята на независимите експерти – оценители

Независимият експерт оценява съответствието на посочените от общината дейности и мерки, чрез които се потвърждава прилагането на конкретния индикатор. Експертът трябва да прецени доколко посочените действия и мерки се отнасят именно към този индикатор, а не към друг такъв, както и степента, в която удовлетворяват изискванията на индикатора. Също така експертът трябва да прецени дали заложените мерки и дейности са само планирани или регламентирани в нормативен акт/документ, или освен това реално се прилагат в дейността на общината. Това се извършва на базата на предоставения от общината доказателствен материал. Именно затова е от особена важност общината да приложи **изчерпателен** доказателствен материал, който доказва прилагането именно на този индикатор (**съответствие**). На това основание **оценяващият експерт може да коригира стойността на направената от общината самооценка или да я потвърди**. Ако при работата с документите на кандидатстващата община експертът прецени, че предоставе-

ната информация е недостатъчна за изготвяне на обосновавана оценка, той може да изиска допълнителен доказателствен материал чрез Секретариата. Също така при наличие на съществени разминавания между самооценката на общината и мненията на съветниците и на гражданите, може да се изискат допълнителни доказателствени материали от общината по съответните въпроси.

Секретариатът и НСОРБ ще разработят Методика за формиране на крайна оценка, която ще се прилага от оценяващите експерти. Методиката ще бъде приета на заседанието на Комисията непосредствено преди стартиране на приема на документи по втората процедура за присъждане на Етикета и ще бъде своевременно представена на общините.

3.5. Как да се подготвим в общината – практически съвети

Настоящият раздел представя практически съвети за това как да организираме подготовката в общината по кандидатстването за Етикета, с оглед на утвърдения от Комисията по присъждането му график за провеждане на втората процедура. При изготвянето на препоръките са взети предвид придобития опит по кандидатстването и оценяването при първата процедура, както и извършените междувремево изменения в Правилата за работата на Комисията по присъждане на Етикета.

С какво да започнем, ако имаме желание да кандидатстваме

В случай, че Вашата община има желание да участва в процедурата по присъждане на Етикета най-важния въпрос, който трябва да решите в началото е **постигането на политически консенсус по този повод**. Немалко общини, които практически имаха готовност, а и реални постижения, заслужаващи присъждането на Етикета, не кандидатстваха при първата процедура именно поради липсата на такъв консенсус. Трябва да бъдат убедени както кметът и администрацията, така и ОБС, че това е полезно за общината. Важен аргумент, който можете да използвате за тази цел е, че Етикетът се присъжда за прилагани политики, дейности и мерки, които са резултат от работата както на ОБС, така и на кмета и на администрацията. Етикетът не се връчва само за дейността на кмета или само за дейността на съвета – той е за общината и за стремежа на ръководството ѝ да отговаря на очакванията и нуждите на гражданите. Той е знак за престиж и признание с европейски измерения и по европейски критерии и не трябва да бъде пореден повод за политическо противопоставяне. Същевременно процесът на кандидатстването и оценяването са възможност на Вашата община да се сравни с основните европейски еталони. Не е фатално, ако сте опитали и не Ви е присъден Етикетът. Не всички общини имат възможност, поради спецификата си, да приложат пълноценно всеки от 12-те принципа на Стратегията.

Относно решението от ОБС

На базата на постигнатия консенсус по кандидатстването трябва да се подготви и приеме решението на ОБС. Добре би било, ако то бъде подкрепено от всички, или поне от основните политически сили представени в съвета. Важно е решението да се планира за приемане във времето така, че да остане достатъчно време за подготовката на останалите документи (основно Бенчмарка) по кандидатстването.

Няма конкретна форма за съдържанието на решението – текстът е свободен, по преценка на вносителите на решението (администрацията или председателя на ОбС), както и разбира се на Съвета, който ще го приеме. Решението трябва по ясен начин да декларира, че местната власт (ОбС и администрация) **приемат** и се **ангажират да прилагат** в дейността си принципите на Стратегията, приета от СЕ. В решението е подходящо да се направи връзка с други вече приети от ОбС стратегически документи (стратегии, планове, програми), които имат отношение към прилагането на принципите. Също така може да се направи връзка и със съответни документи (правилници, програми и др.) за дейността на администрацията, утвърдени с акт на кмета. Възможно е, с оглед приоритетите за развитието на общината, да бъде поставен акцент върху някои от принципите, които предстои да бъдат приоритетно подкрепени с конкретни мерки в работата на местната власт. Ако има възможност, може да се приложи и разгърната програма (годишна или за по-дълъг период) с конкретни мерки по прилагането на принципите на Стратегията. Може в решението на Съвета да се посочи, че възлага на общинската администрация да подготви и представи документи в процедурата за връчване на Европейския Етикет.

Дейност по извършване на самооценката (попълване на Бенчмарка)

Целта на попълването на Бенчмарка е да помогне на общините да оценят своите силни и слаби страни по прилагането на 12-те принципа за добро управление.

По организацията на работата: В общия случай попълването на Бенчмарка се извършва от администрацията. След като ОбС гласува решението в подкрепа на кандидатурата на общината, в общинската администрация трябва да бъде създадена подходяща организация за изпълнение на необходимите за това дейности. Ако пък сте сигурни, че Съветът ще вземе такова решение, можете да започнете подготовката по Бенчмарка и преди заседанието за приемането му. Препоръчително е служителят от администрацията, който е ангажиран персонално с тази дейност, да се запознае добре с въпросите и изискванията по прилагането на доказателства и след това да направи мотивирано предложение до кмета за формиране на екип от няколко човека (колко на брой – ще прецените Вие, съобразно условията в общината и времето за подготовката), ръководен от лице с достатъчно управленски правомощия, за да може да координира работата на специалисти от различните структурни звена на общината. С оглед спецификата на въпросите от Бенчмарка (дейности и индикатори) е очевидно, че за попълването им и подкрепяне със съответната документация е необходимо съдействие на експерти от различни отдели и дирекции на администрацията, отговорни за съответните дейности (социални, административни, финансови и т.н.). За коректното и компетентното попълване на въпросника е необходимо отговорно отношение от всеки един от тях. Подходящо би било при попълването на Бенчмарка ангажираните експерти да се консултират също и с ръководствата на постоянните комисии на ОбС по въпросите от тяхната компетентност.

Относно технологията на самооценката: Конкретната методика по оценяването на отделните индикатори и дейности, както и по целия Бенчмарк е представена в уводната част на самия документ - “Обяснение как се използва този еталон”. Обърнете внимание, че оценката за всеки принцип е средно претеглена, съобразно броя на индикаторите в него (сумата от точките,

разделена на броя на индикаторите), т.е. максималната оценка принципно не може да надвишава числото 4, като се движи в интервала 0 – 4. По същия начин се определя общата оценка за целия Бенчмарк – средно претеглена от оценките по отделните принципи. Обърнете внимание, че тези оценки ще бъдат проверявани от независимите експерти в съответствие с дадените от Вас пояснения по тях, както и с оглед на приложените подкрепящи документи. В този смисъл определени Ваши оценки могат да бъдат коригирани от тези експерти (по двама независимо един от друг проверяващи експерти за всяка община).

Във връзка с обяснението във въвеждащата част, че някои от въпросите може да не са приложими, моля, вземете предвид, че по време на адаптацията на Бенчмарка за България са отстранени такива въпроси (индикатори). В този смисъл е необходимо да се оцените по всички индикатори – липсата на оценка по някои от тях ще води до служебна оценка „0” и тя ще се зачита при формиране на средно претеглената оценка.

Нанесете Ваша оценка по последния въпрос към всеки принцип, който е част от въпросника за граждани. Впоследствие ще имате възможност да се запознаете с резултатите от допитването до гражданите след извършването му (чрез Секретариата на Комисията) и на база на сравнението с Вашата собствена оценка да планирате препоръчаните мерки в т. 5 от въвеждащите препоръки на Бенчмарка.

Важно! Не включвайте оценката на този въпрос (от анкетата за гражданите) в калкулацията на оценката на принципите. Той не е предвиден за участие при оценяването. Съответно не увеличавайте броя на индикаторите с него, което се използва закратно при пресмятане на средно претеглената оценка.

Доказателствения материал към попълнения Бенчмарк

От особена важност е прилагането на доказателствен материал по всеки от индикаторите, като подкрепа за поставената от Вас оценка. Този доказателствен материал ще бъде разглеждан впоследствие при оценяването от независимите експерти и съответствието между него и поставената от вас оценка ще бъде основание за потвърждаването ѝ или коригирането ѝ. Ако липсват подкрепящи документи, оценяващите експерти могат да поискат допълнително предоставянето от Вас на такива чрез Секретариата на Комисията. Но могат да зачетат и като липса на подкрепящи документи и евентуално да коригират оценката Ви. Системата за атестиране при присъждане на Етикета е основана почти изцяло на метода на самооценка, което може да доведе до елементи на субективизъм и в определени случаи на самонадценяване. С цел да се постигне определено ниво на обективност е въведено изискването за доказване на направената самооценка по всеки индикатор с документи от дейността на местната власт, като съответствието между самооценката и подкрепящите ги документирані факти ще бъде преценено от оценяващия независим експерт.

Какви да са подкрепящите документи. Това може да са приети от ОбС стратегии, планове и програми, нормативни актове, индивидуални актове на кмета на общината, приети вътрешни правилници, процедури, правила, протоколи от заседания на ОбС, на комисииите му; дневен ред от заседанията; протоколи от заседания на работни групи към Съвета. Използването на посочените по-горе видове документи е препоръчително и насочващо – ако в съответните документи на Вашата община

няма подкрепяща информация по дадения индикатор, не ги прилагайте. Ако пък сметнете за подходящо да приложите други документи, извън посочените – добавете ги.

Обърнете внимание: Документи от типа на нормативни актове, заповеди, стратегии и планове доказват само утвърдените политики, но не и степента на прилагането им. Поради това силно препоръчително е представянето на *доказателства за изпълнението на съответните политики* – реално изпълнени мерки. За тази цел може да приложите съответни протоколи от проведени форуми, отчети за изпълнени дейности, отчета за дейността на кмета, отчета за дейността на ОбС, съобщения в пресата, на електронната страница на общината, доклади за проведени работни срещи по важни въпроси, финансови отчети, изпълнени проекти, кредитен рейтинг, резултати от международно сътрудничество, отличия, награди, резултати от извършени одити, от Сметната палата, материали от информационни кампании, срещи с гражданите, бизнеса, академичните среди и др.

Важно! Съгласно последните изменения на Правилата за работа по присъждане на Етикета, необходимо е систематизиране на доказателствения материал по принципи, дейности и индикатори. Т.е. по определен индикатор може да цитирате конкретен документ, но приложете там онази част от документа, която се отнася към индикатора. В противен случай затруднявате оценителя да търси в целия документ конкретни текстове, а и има опасност той да ги пропусне и да отчете липса на съответствие между документа и индикатора. Обърнете внимание, че един и същи документ може да бъде посочен като доказателство на повече от един принцип и/или индикатор, но приложен в съответната му част. Това изискване също така се отнася за точното посочване на мястото в електронните страници, където може да се открие обществено достъпна информация в подкрепа на доказателствения материал и добрите практики.

Какъв да е видът на документите. Съгласно последните изменения на Правилата доказателствения материал по Бенчмарка се предоставя на електронен носител – на CD или DVD носител. Това няма да Ви затрудни – сканирането практически отнема същото време като копирането. Така ще улесните обработката и съхранението на тези документи. А също така това ще ви улесни да прилагате определена част от Вашите документи към съответния индикатор, за който се отнасят. Препоръчваме следната структура на представянето му на електронния носител: Папка „Доказателствен материал“/ Папка „Принцип 1“/ файлове „по 1 индикатор“, „по 2 индикатор“, и т.н.

По анкетното проучване сред общинските съветници

По организацията на проучването. Проучването трябва да се организира и извърши със знанието, а за предпочитане – под ръководството на председателя на ОбС, като за целта се потърси и неговата подкрепа (това не би трябвало да е проблем, доколкото се предполага, че Съветът ще вземе решение по повод кандидатирането на общината за Етикета). Подходящо е извършването на проучването да се възложи на ръководителя на звеното по чл. 29а от Закона за местното самоуправление и местната администрация, подпомагащо дейността на ОбС.

Кои и колко да са анкетираните. Най-добре е да бъдат анкетираны всички общински съветници. Ако, по една или друга причина, това не е възможно, препоръчително е да се стремим в проучването да бъдат обхванати поне 1/3 от броя на всички съветници. Препоръчително е да се анкетираат представители на различните партийни групи в ОбС, като на всяка цена има представители както на управляващото мнозинство (партия или коалиция), така и на опозицията. В тази връзка, подходящо е да бъдат анкетираны всички членове на председателския съвет на ОбС (всички заместник-председатели и председатели на общински комисии).

Обобщаване и представяне резултатите от анкетата. Резултатите от анкетата се обобщават в доклад, подписан от председателя на ОбС. Към документите за кандидатстване се прилага докладът и всички попълнени оригинални анкетни карти. При наличие на сериозни разминавания на оценките по отделните принципи в Бенчмарка, попълнен от администрацията, и в анкетите на общинските съветници, независимите експерти, оценяващи кандидатурата на общината, ще направят допълнителни проучвания относно подхода на формираните оценки, както и проверки на предоставения доказателствен материал.

Относно представянето на добри и иновативни практики

Тези практики, прилагани от Вашата община в изпълнение на 12-те принципа от Стратегията, имат важна роля като доказателствен материал относно направените оценки в Бенчмарка. Описанието на практиките става чрез формуляр, изготвен от Секретариата на Комисията. Особено важно е да подберете именно такива практики, отговарящи на определенията „добри“ и/или „иновативни“. В този смисъл не посочвайте практики, чрез които просто изпълнявате законово възложени отговорности. Приложете такава практика, чрез която по съществен начин сте надградили законите изисквания с Ваш специфичен подход. Не прилагайте практики, които по-масово се прилагат от други общини. Предвид това, че Стратегията на СЕ е за иновации и добро управление, предимство имат тези практики, които освен характеристиките на добра практика притежават иновативен характер. Постарайте се чрез приложената практика да откриете спецификата на Вашата община – със сигурност имате такава, която малцина други прилагат. След всяка процедура по присъждане на Етикета най-добрите практики на наградените общини ще се публикуват в брошура и на електронните страници на МРРБ и НСОРБ и Портала за децентрализация.

Уведомяване за решението на Комисията и обжалване

Уведомяване. В едноседмичен срок от взимането на решение на заседание на Комисията за присъждане на Етикета по втората процедура, всички кандидатствали общини, с присъден Етикет или получили отказ, ще бъдат уведомени с писмо от Секретариата на Комисията (ориентирано в средата на септември 2013 г.).

Обжалване на отказ за присъждане на Етикета. Ако получите съобщение за решение на Комисията за отказ на вашата кандидатура за присъждане на Етикета можете да изпратите мотивирано писмо до Комисията с обжалване на взетото решение. Вашето писмо с обжалването трябва да се изпрати не по-късно от 14 дни, след като сте получили уведомлението за отказа. Като резултат

на това ще получите възможност да проверите на място подадените от Вас документи и материали, както и докладите на независимите експерти в Секретариата на Комисията. На свое заседание, за чиято дата ще бъдете уведомени (но не по-късно от 14 дни от обжалването),

Комисията ще разгледа постъпилите жалби от общините, които са получили отказ, и ще вземе окончателно решение по всеки отделен случай на същото заседание. На заседанието ще може да присъства представител на всяка от заинтересованите общини.

П Р И Л О Ж Е Н И Я

ДО
Г-ЖА ЛИЛЯНА ПАВЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАЦИОНАЛНАТА КОМИСИЯ ЗА
ПРИСЪЖДАНЕ НА ЕТИКЕТ ЗА ИНОВАЦИИ И ДОБРО
УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТНО НИВО

ЗАЯВЛЕНИЕ

за кандидатстване
за присъждане на Етикет за иновации
и добро управление на местно ниво

От ..... –
Кмет на община ....., област .....

Адрес: .....

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПАВЛОВА,

В качеството си на орган на изпълнителната власт в община ..... изразявам готовността на общината да прилага 12-те принципа на добро демократично управление, заложен в Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво (СИДУМН) на Съвета на Европа (СЕ).

Прилагам следните документи, необходими за кандидатстване за присъждане на Етикета за иновации и добро управление на местно ниво:

1. Решение № .....на Общинския съвет на община ....., с което той декларира, че общината приема и прилага в дейността си 12-те принципа на добро демократично управление от СИДУМН на СЕ;

2. Доклад от председателя на Общинския съвет за проведено анкетно проучване сред общинските съветници;

3. Попълнен Еталон (Бенчмарк) за самооценка на общината по 12-те принципа на добро демократично управление;

4. Доказателствен материал към Еталона (Бенчмарка), който е на ..... носител:

- .....

- .....

- .....

5. Описание на добри иновативни практики, доказващи прилагането на някой/и от 12-те принципа за добро управление на местно ниво - по зададен формуляр от Секретариата

Лице за контакт: .....

Заемана длъжност: .....

Телефон за връзка: .....

Факс: .....

E-mail: .....

Дата: .....

Град: .....

С уважение,

Кмет на община ..... :

(Подпис и печат)

Въпросник за местни изборни лица (общински съветници), съставен в съответствие с 12-те принципа за добро демократично управление

Настоящият въпросник е разработен като средство за оценка на развитието на местната демокрация в общината. Резултатите от изследването ще дадат основа за анализ на това, как местната демокрация може да бъде развивана напред. С въпросника провеждаме проучване сред общинските съветници. Въпросникът трябва да бъде върнат в плик, а предоставената от вас информация ще бъде третирана като поверителна. Вие доброволно участвате в проучването. Събраната информация ще бъде обобщена и използвана единствено анонимно. В обобщението няма да могат да се идентифицират персонални отговори. Допълнителна информация можете да получите, като се свържете с _____, отговорен/-на за провеждане на проучването, по следния начин (телефон или електронна поща, и др.).

<p>Моля посочете, в каква степен следните твърдения отговарят на собствения ви опит като общински съветник в община .....</p>	<p>Не знам, нямам мнение (0)</p>	<p>Прилага се много слабо (1)</p>	<p>Прилага се слабо (2)</p>	<p>Прилага се добре (3)</p>	<p>Прилага се много добре (4)</p>
<p>1. Честно провеждане на изборите, представителност и гражданско участие - да се осигурят реални възможности за всички граждани да упражняват правото си на глас по въпроси от местен обществен интерес В качеството си на общински съветник поддържам редовни контакти с граждани.</p> <p>2. Отзивчивост - да се осигури посрещане на нуждите и законно обоснованите очаквания на гражданите от страна на местните власти Като цяло намирам, че общината успява да отговори на нуждите и очакванията на гражданите.</p> <p>3. Ефикасност и ефективност - да се гарантира постигане на целите чрез оптимално използване на наличните ресурси Смятам, че с работата си спомагам за по-доброто управление на общината.</p> <p>4. Откритост и прозрачност - да се осигурява обществен достъп до информация и да се улеснява разбирането за това, как се решават общественно значими въпроси Общината добре информира гражданите относно съществените за местната общност въпроси</p> <p>5. Върховенство на закона - да се гарантира честност, безпристрастност и предсказуемост на действията В дейността на общината водещи са общите интереси на гражданите, а не личните.</p> <p>6. Етично поведение - да се гарантира, че общественият интерес е поставен над личните интереси В общината всички хора се третират по еднакъв начин, независимо от техните връзки с изборните лица и служители</p> <p>7. Компетентност и капацитет - да се гарантира, че местните изборни представители, както и служителите, са в състояние да изпълняват своите задължения В общинската администрация работят служители с необходимата квалификация и опит.</p>					

<p>Моля посочете, в каква степен следните твърдения отговарят на собствения ви опит като общински съветник в община .....</p>	<p>Не знам, нямам мнение (0)</p>	<p>Прилага се много слабо (1)</p>	<p>Прилага се слабо (2)</p>	<p>Прилага се добре (3)</p>	<p>Прилага се много добре (4)</p>
<p>8. Иновации и отвореност за промени - да се гарантира, че се извлича практическа полза от въвеждането на нови решения и добри практики В общината са създадени условия за разглеждане и прилагане на предложения на граждани относно подобряване на предоставянето на публични услуги и въвеждане на иновации.</p> <p>9. Устойчивост и дългосрочна ориентация - да се взимат под внимание интересите и нуждите на бъдещите поколения Цялостната политика на общината се базира на дългосрочна визия за нейното развитие.</p> <p>10. Стабилно финансово управление - да се гарантира целенасочено и продуктивно използване на обществените фондове В общината се прилагат процедури за ефективен контрол върху планирането, разходването и отчитането на публичните средства.</p> <p>11. Човешки права, културно разнообразие и социално единство - да се гарантира, че са защитени всички граждани и е зачетено човешкото им достойнство, както и това, че никой от тях не е дискриминиран или изключен от обществения живот Основните човешки права са надеждно защитени. Политиките в сферата на културата и социалната област са основен приоритет за общината.</p> <p>12. Отчетност - да се гарантира, че изборните лица и общинските служители поемат и носят отговорност за своите действия Общинските съветници и служителите от администрацията съумяват добре да разясняват решенията си на гражданите.</p>					

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

а) Възраст (години): .....

б) Пол

1. Мъж   2. Жена

в) Завършено образование

1. Основно   3. Висше
2. Средно   4. Друго:...

г) Основна заетост на съветника

- 1. Работещ в публичния сектор
- 2. Работещ в частния сектор
- 3. Независим бизнесмен
- 4. Учащ
- 5. Получаващ социални помощи, пенсионер
- 6. Друго

д) Коя политическа група или листа представлявате в общинския съвет?

1. Име на партия .....

2. Партията е част от управляващото мнозинство

Партията е опозиция на управляващото мнозинство

е) Член ли сте на постоянна комисия?

- 1. Да
- 2. Не

ж) На коя постоянна комисия сте член?

Моля, напишете името на комисията .....

з) Колко мандата имате като член на общинския съвет, включително настоящия мандат?

- 1. Един
- 2. Два
- 3. Три или повече мандата

и) Член ли сте на борда на някоя от следните видове организации? Отбележете всички верни отговори.

- 1. Държавна фирма
- 2. Частна фирма
- 3. Доброволческо сдружение
- 4. Фондация или фонд

**ПЛАТФОРМА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ
КЪМ СТРАТЕГИЯТА ЗА ИНОВАЦИИ И ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТНО НИВО**

Бенчмарк (Еталон) за Етикета за иновации и добро управление

Обяснение как се използва този Бенчмарк (Еталон)

Настоящият Бенчмарк (Еталон) предоставя следната информация за всеки един от 12-те Принципа на добро демократично управление, посочени в Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво:

- a. принцип за добро управление, описание на дейностите и на индикаторите, които показват съответствието с този принцип.
- b. раздел за самооценка, в който общините посочват постигнатото ниво на развитие за този принцип съобразно всеки индикатор.

Общинското ниво на прилагане на този принцип се оценява като:				
Не е приложимо (НП) 0	Съвсем слабо (С) 1	Слабо (СС) 2	Добро (Д) 3	Много добро (МД) 4
Не е приложимо, не знам, няма мнение	Ние осъзнаваме ключовите въпроси, които трябва да се разгледат, но на този етап не са изготвени или са малко подходите дейностите, които се прилагат.	Познаваме ключовите въпроси и разработваме подходи/ дейности, за да им отговорим, въпреки ограниченото изпълнение на практика досега.	Имаме добре разработени планове и дейности, с които да отговорим на ключовите въпроси, с показателни примери за изпълнение.	Можем да покажем ясно доказателство за добра практика, която може да бъде споделяна и доразвиваме нашия подход, за да осигурим дълготрайно и устойчиво подобрение.

- c. доказателство в подкрепа на самооценката, направена от общината.

2. От общината се очаква да:
  - a. прочете информацията, предоставена за всеки принцип;
  - b. разгледа доказателството (доказателствата), което (които) има и което (които) ще подкрепи (подкрепят) изпълнението на принципа;
  - c. направи самооценка на развитието си по този принцип; и
  - d. запише доказателството (доказателствата), което (които) иска да предложи в подкрепа на самооценката си.

3. Описанието на “индикаторите” отразява нивото на организация на управлението, което съответства на стандарт, който би бил подходящ за Европейския етикет за иновации и добро управление. Общината, която е оценена “Добре” по някой принцип на доброто управление, е най-вероятно да бъде на нивото, което се изисква за Европейския етикет за иновации и добро управление.

4. Информацията, използвана като доказателство за извършване на самооценката, трябва да бъде лесно достъпна за общините от различни източници, например: съществуващите политики, стратегии, планове, програми, процедурни документи, действащи наредби, правила и указания, доклади от вътрешен одит, доклади за извършени прегледи и външен одит, документи от инспекции и проверки. Очаква се, че изследването сред гражданите, изисквано като част от оценката за Европейски етикет за иновации и добро управление, ще бъде полезно средство за проверка на резултата от самооценката.

5. В края на раздела за всеки принцип ще видите твърдение, което е взето от въпросника за гражданите. Това твърдение също трябва да бъде оценено от общината и трябва да се използва за сравнение с отговорите, предоставени от гражданите на общината. Ако се установи разлика между тези твърдения, последващият план (виж по-долу) трябва да включва действия, които да бъдат предприети за намаляване на тези различия.

6. Чрез обобщената матрица за развитие (Summary Maturity Matrix) се определя дали общината отговаря на критериите за Етикета, като се сумират индивидуалните точки за всеки принцип. (А) За всеки *индикатор* по даден принцип се отбелязва съответната стойност (между 0 и 4). Средният резултат за всеки принцип е сумата от стойностите на всички индикатори, разделена на броя на индикаторите, заложили за съответния принцип. Ако получената средна стойност е между 0 и 1,99, принципът не се прилага и Етикетът не се присъжда. Ако резултатът е 2 или повече, тази оценка се взема под внимание за следващата стъпка. (Б) Оценките за всеки принцип (2 или повече) се сумират и се разделят на 12. Ако резултатът е 3 или повече, Етикетът се присъжда. Ако резултатът е по-нисък от 3, Етикетът не се присъжда. Всички резултати ще се изчисляват само върху индикаторите на Бенчмарка, а не на твърдения или на въпросниците за граждани и съветници.

7. Прилагането на Бенчмарка (еталона) може да бъде на ниво държава или регион. Някои въпроси в този Бенчмарк (еталон) може да не са приложими за всяка държава/регион. Положени са усилия, за да се предотврати това, но не навсякъде с успех. Ето защо Националната платформа на заинтересованите страни¹ предлага (и Европейската платформа следва да реши) дали даден въпрос трябва да бъде премахнат от този Бенчмарк (еталон).

8. Целта на Матрицата за развитие е да помогне на общините да оценят своите силни и слаби страни. Съществува динамично “подобрене” в този процес. Неполучилите Етикет общини трябва да се съсредоточат върху слабите места и да предприемат действия за подобряване (последващ план) с цел да кандидатстват повторно успешно. Общините, получили Етикет, могат да работят за подобряване на резултатите по-ниски от средните, за да получат Етикет с една по-висока средна оценка следващия път.

---

¹ За ролята и отговорностите на Националната платформа на заинтересованите страни, моля, вижте документ „Структура и процедури за присъждане на Етикета за иновации и добро управление”.

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
1. Честно провеждане на изборите, представителност и гражданско участие	1. Местните избори се провеждат свободно и справедливо, в съответствие с международните стандарти и националното законодателство, и без никакви измами.	1. Общината провежда изборите съгласно законите, които съответстват на международните стандарти за добри практики.					
	2. Гражданите са в центъра на обществената активност и са включени по ясно дефинирани начини в местния обществен живот.	2. Като част от ясен процес на консултации, общината активно публикува плановете си и приканва гражданите, неправителствените организации, бизнеса, местните медии и други групи да подложат на обсъждане тези плановете.					
		3. Общината се стреми да подобри местните наредби и практически разпоредби относно участието на гражданите в местния обществен живот.					
		4. Мнението на обществото се търси още от началото на процеса на вземане на решения.					
	3. Всички мъже и жени имат право на глас при вземането на решения или директно, или чрез легитимни посредници, които представляват техните интереси. Такова широко участие се изгражда върху принципите: свобода на изразяване, свобода на събиране и сдружаване.	5. Съществува активна програма на изборните представители, ангажираща гражданите във вземането на решения.					
		6. Прилага се активна програма за насърчаване на гражданите за участие в изборите.					

			Оценка				
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
1. Честно провеждане на изборите, представителност и гражданско участие	4. Всички гласове, включително тези на по-слабо привилегированите и уязвими групи, са били чути и взети под внимание в процеса на взимане на решения, включително и по въпроси, свързани с разпределението на ресурси.	7. Достъпът до гласуване е разгледан и са предприети действия за осигуряване, че няма изключени групи или такива в неравностойно положение.					
		8. Прилага се активна програма за включване на различни групи, включително неравнопоставените, при вземането на решения.					
	5. Винаги се правят опити да се балансира между различни законни интереси и да бъде постигнат широк обществен консенсус по отношение на това, какво в най-голяма степен е в интерес на цялата общност и как то може да бъде постигнато.	9. Общината е определила ключовите заинтересовани групи (което включва неправителствени организации, бизнеса, местните медии и други групи по интереси). Този списък е предмет на преразглеждане и актуализиране.					
		10. В общината са въведени техники за консултативен процес (съвещателно изслушване, гражданско жури, участие в бюджетиране и т.н.).					
	6. Решенията се вземат съобразно волята на мнозинството, като се съблюдают правата и законните интереси на малцинството.						
В тази община хората са удовлетворени от възможностите, които имат, за да влияят в процеса на вземане на решения , които засягат техни законни интереси.							

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
2. Отзивчивост	1. Целите, правилата, структурите и процедурите се адаптират към нуждите и законно обосновават очакванията на гражданите.	1. Съществуват ясни насоки и процедури за служителите и изборните представители във всички процеси на взимане на решения.					
		2. Общината гарантира, че всички изборни представители радеят за интересите на местните хора.					
	2. Обществените услуги са осигурени и се отговаря в разумни времеви рамки на гражданските запитвания и оплаквания.	3. Разработена е и се прилага отделна процедура за оплаквания, свързана с функционирането на местни публични услуги и органи, с определено време за отговор и съществува доказателство, че тя се използва. 4. Информация във връзка с жалбите, подадени в общината, и отговорите на жалбите, включително произтичащите промени, се предоставя на разположение на служителите, изборните представители и гражданите. 5. Ако са необходими промени в политиката и предоставянето на услуги, те се правят в резултат на изследвания, доклади, консултации, жалби и други методи за проучване мнението на гражданите. Направените промени се оповестяват. 6. Общината осигурява добра грижа за "клиентите", като се гарантира, че услугите се предоставят от образовани и добре обучени служители, които разбират нуждите на гражданите.					
	В тази община оплакванията по предоставянето на услуги се третират по професионален начин.						

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
3. Ефективност и ефикасност	1. Резултатите отговарят на договорените цели	1. Общината планира своите дейности и бюджет в съответствие с нейните стратегически планове на стратегическо и оперативно ниво.					
	2. Постигната е максималната възможна полза при определените налични ресурси.	2. Редовно се събира и анализира информация за изпълнението. Общината предприема действия за справяне с различията между очакваното и действителното изпълнение.					
	3. Системите за управление на изпълнението спомагат за оценка и повишаване на ефикасността и ефективността на услугите.	3. Общината разработва и прилага рамка за управление на изпълнението, която покрива всички нейни цели, услуги и функции, включително подходящи индикатори, и докладва редовно за нейното изпълнение и нейния напредък. 4. Общината обменя добри практики с други общини и използва тази информация, за да подобри своята собствена ефективност и ефикасност. 5. Общината разработва документ за стратегическа и оперативна оценка на публичните политики. 6. Общината взема под внимание резултатите от своето оценяване, при изпълнението на своите бъдещи публични политики.					

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
3. Ефективност и ефикасност	4. Редовно се извършват анализи и оценки за подобряване на изпълнението.	7. Процедурите, докладите за изпълнение и информационните системи подлежат на независима оценка и резултатите се докладват на общинските съветници. 8. Всички основни услуги и функции се оценяват периодично в подходящи интервали от време, за да се оцени тяхното изпълнение и въздействие. 9. Общината съхранява подходяща документация, за да се гарантира, че тенденциите могат да бъдат идентифицирани и ефективността и ефикасността се увеличават.					
	Като цяло, хората в общината са доволни от услугите, предлагани от общината.						

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
4. Откритост и прозрачност	1. Решенията се взимат и изпълняват в съответствие със закони и регламенти.	<p>1. Общината има ясна и добре разбираема правна рамка, която е широко оповестена.</p> <p>2. Нормативната база на общината включва ясна схема на делегиране на правомощия при вземането на решения, която определя отговорните лица за всяко решение и начина на вземане, прилагане и публикуване на решения.</p> <p>3. Общината взема и прилага решения по начин, който е открит, прозрачен, отговорен и навременен, в съответствие с правила и регулации, и който съответства на международните стандарти за добри практики.</p> <p>4. Налице е процедура за обжалване на решенията, която е широко достъпна и разбираема.</p> <p>5. Опозицията (в общинския съвет) има право да прави предложения, изменения и запитвания. Опозицията има право да поиска заседания на анкетни комисии по определени теми и има правото да бъде представена в структурите и ръководството на общинския съвет.</p>					

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
4. Откритост и прозрачност	2. Съществува публичен достъп до цялата информация, която не е класифицирана по определени причини и по ред, определен от закона (например - защита на неприкосновеността или гарантиране на справедливо провеждане на процедури по обществени поръчки).	6. Общината гарантира редовните и лесни контакти на гражданите с изборните представители. 7. Общината активно информира населението. 8. Заседанията на общинския съвет са отворени за обществеността и медиите, и дневният ред и документите са публично достъпни.					
	3. Информация за решенията, прилагането на политиките и резултатите се предоставя на разположение на обществеността по такъв начин, че да може ефикасно да се следват и да допринесат за работата на местната власт.	9. Общината има годишна работна програма за развитие, която отчита приноса на гражданите и изборните представители, и е публично достъпна. 10. Изборните представители показват откритост към медиите, както и готовност да предоставят информация.					
	Общината се справя добре с информирането на гражданите за проблемите на местния политически дневен ред (програма).						

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
5. Върховенство на закона	1. Местните власти спазват закона и съдебните решения.	1. Общината се съобразява с всички приложими закони и регулации (подзаконови актове). 2. Общината публично оповестява всички санкции (оспорвани актове или съдебни решения) за всякакви извършени от нея правонарушения.					
	2. Правилата и разпоредбите се приемат в съответствие с процедурите, предвидени от закона и се прилагат безпристрастно.	3. Правилата и разпоредбите се приемат в съответствие с процедурите, предвидени в закона. 4. Правилата и разпоредбите се прилагат безпристрастно.					
В тази община, преобладават общите интереси на всички жители, а не отделни групови интереси.							

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
6. Етично поведение	1. Общественото благо се поставя пред индивидуалните интереси.	1. Публичните политики се определят като се отчита ролята на общината в защита на публичния интерес. 2. Местните обществени интереси ръководят разпределението на бюджетните средства на общината.					
	2. Съществуват ефективни мерки за предотвратяване и борба с всички форми на корупцията.	3. Етични кодекси постановяват етичните стандарти, които се очакват от изборните представители или длъжностни лица. Те включват изискване в публични регистри да бъдат вписвани интереси, подаръци и гостоприемство. 4. Приети са специфични процедури за вземане на решения в области, които са уязвими за корупция, включително възлагане на обществени поръчки, продажба на общински активи и предоставяне на разрешителни и лицензи. 5. Прави се годишен преглед на мерки за борба с корупцията, например чрез вътрешен или външен одит. 6. Политиката за служителите, които се назначават, повишават и възнаграждават, и/или наказват е само в съответствие с утвърдените процедури.					

			Оценка				
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
6. Етично поведение	3. Конфликтите на интереси се обявяват своевременно и засегнатите лица трябва да се въздържат от участие в съответните решения.	7. Изборните представители и служители са длъжни да декларират потенциален конфликт на интереси, който може да повлияе на вземането на решения и да се въздържат от участие при вземане на съответните такива решения. 8. Общината осигурява ефективно и ефикасно възлагане на обществени поръчки и използва предварително зададени критерии за подбор. 9. Общината осигурява свободен достъп до публичните документи за обществени поръчки и до решенията във връзка с възлагането на поръчката.					
	В тази община всички лица се третират равнопоставено, независимо от техните връзки с изборни представители или служители..						

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
7. Компетентност и капацитет	1. Професионалните умения на тези, които са ангажирани в процесите на управление, непрекъснато се повишават с цел да се подобри техният принос и постигати резултати.	1. Общината определя уменията, необходими за ефективното предоставяне на услуги, и провежда одит на тези умения с цел установяване на евентуални пропуски като част от стратегическия план за работната сила. 2. В общината се прилага система за изпълнение на личните планове за развитие на служителите.					
	2. Служителите са мотивирани непрекъснато да подобряват своята работа.	3. Прилага се система за мотивация на служителите, за възнаграждаване на доброто изпълнение на задълженията и подобряване на лошото. 4. Общината има политика и процедури за набиране и подбор на кадри, които са публични и се прилагат последователно. 5. Разработен е, прилага се и се контролира изпълнението, на план за обучение, за да се гарантира, че нуждите от обучение са напълно задоволени и професионалните умения непрекъснато се развиват с цел повишаване качеството на предоставяните услуги. 6. Общината анализира прилагането и резултатите от процедурите по					

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
7. Компетентност и капацитет	3. Създадени са и се използват практически методи и процедури с цел превръщане на уменията в капацитет. и постигане на по-добри резултати.	<p>набиране, обучение и повишаване, и прави необходимите подобрения въз основа на анализа.</p> <p>7. Критериите за подбор са определени за всяка длъжност и са публични. Те отразяват основните изисквания за работата и не допускат дискриминация.</p> <p>8. Служителите получават редовни оценки за тяхното изпълнение и развитие, като част от системен подход за атестиране и кариерно развитие.</p>					
	Преобладаващата част от длъжностните лица в общината са компетентни хора, които познават и изпълняват задълженията си.						

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
8. Иновации и отвореност към промени	1. Търсят се нови и ефективни решения на проблемите и преимущество имат съвременните методи за предоставяне на услуги.	1. Общината прилага иновации в своята дейност. 2. Общината предприема действия за идентифициране и прилагане на добри практики и нови решения.					
	2. Съществува готовност да се въведат и тестват нови програми, както и да се използва натрупаният чужд опит.	3. Общината е участвала в проект за добро управление и иновации през последните три години.					
	3. Създаден е благоприятен климат за промяна в интерес на постигането на по-добри резултати.	4. Изборните представители и служителите ясно са се ангажирали да предприемат действия, за да се гарантира ползата от иновациите.					
	В общината съществуват добри практики за използване на граждански предложения за подобряване на публичните услуги.						

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
9. Устойчивост и дългосрочна ориентация	1. Нуждите на бъдещите поколения са взети под внимание в настоящите политики.	1. Общината прилага структурен подход за проучване на водещи практики за дългосрочно устойчиво развитие. 2. Нуждите на бъдещото поколение се отчитат редовно в процеса на планиране.					
	2. Непрекъснато се взема под внимание устойчивото развитие на общността. Решенията са насочени към покриване на всички разходи, като целта е да не се пренасят за бъдещите поколения напрежение и проблеми - били те екологични, структурни, финансови, икономически или социални.	3. Налице е ясно демонстриран ангажимент на ОбС и кмет /ръководен екип/ на общината за постигане на устойчиво местно развитие, което е неразделна част от разработването на политики и стратегии, планирането на действия и определянето на цели във всички отдели, функции и предоставяни услуги 4. Младите хора участват във формулирането на местни политики и изготвяне на стратегии в различни сфери на местно ниво 5. Гарантира се, че и общинските процеси като управление на изпълнението, одит и анализи да предоставят механизми за обратна връзка и информация за устойчивостта в практиката и изпълнението					

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
9. Устойчивост и дългосрочна ориентация	3. Налице е широка и дългосрочна перспектива за бъдещето на местната общност, като се мисли за това от какво се нуждае тя, за да се постигне добро бъдещо развитие.	6. Прилага се подход на широко обществено участие във вземането на решения за устойчиво развитие. 7. Изпълнява се инвестиционен финансов план, гарантиращ дългосрочна жизнеспособност на общинската инфраструктура и активи.					
	4. Налице е разбиране за историческите, културните и социални обвързаности, на които се основава тази перспектива.	8. Прилага се структурен подход за запазване на историческите, културните и социалните ценности на общината.					
	В тази община лицата, отговорни за вземането на решения ангажират гражданите в опити за намиране на решения на местни проблеми и устойчивост.						

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
10. Стабилно финансово управление	1. Таксите на предоставяните услуги не надхвърлят реалната им стойност и не намаляват прекомерно много търсенето, особено в случаите когато се отнася за важни публични услуги.	1. Длъжностните лица ясно определят обосновката и базата за цените на услугите.					
	2. Следи се за целесъобразност при финансовото управление, включително при сключване на договори и използване на заеми, при изчисляване на ресурси, приходи и резерви, и при използване на допълнителни приходи.	2. Постоянни организационни документи определят финансовите отговорности, които важат за всички общински служители. 3. Вътрешния одит проверява финансовите операции, за да се осигури съответствие с одобрените вътрешни процедури. Прилага се и редовно се актуализира Система за финансово управление и контрол. 4. Представят се редовни отчети на длъжностните лица и изборните представители, сравняващи действителните приходи и разходи с бюджета. 5. Сметките се одитират от лица, които са независими от общината. 6. Извършените външни одити се оповестяват публично. 7. Годишният одит включва проверка на паричната стойност (цена, такси) на предоставяните услуги от общината.					

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
10. Стабилно финансово управление	<p>3. Подготвят се многогодишни бюджетни планове с широко обществено обсъждане</p> <p>4. Рисковете са правилно преценявани и управлявани, включително чрез публикуване на консолидирани отчети и, в случай на публично-частни партньорства, чрез реалистично разпределяне на рисковете.</p>	<p>8. Приемат се годишни бюджети и многогодишни прогнози преди началото на съответния период. Бюджетите трябва да очертават главните разчети за приходоизточниците и тяхното разпределение.</p> <p>9. Процесът по изготвянето на бюджета трябва да включва активно консултиране с всички заинтересовани страни.</p> <p>10. Одобреният бюджет, данъчни ставки и годишният отчет за изпълнението му се оповестяват публично. Предоставя се публична информация за развитието на видовете услуги и подобряване на тяхното качество.</p> <p>11. Всички граждани имат достъп до основните показатели на бюджета и данъчните ставки.</p> <p>12. Общината установява и управлява своите финансови и свързани с предоставянето на услуги рискове чрез една от следните дейности: - идентифициране и управление на рисковете; - избягване на рисковете (например чрез прехвърляне на дейността на друго юридическо лице);</p>					

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
10. Стабилно финансово управление	5. Местната власт участва в разпоредбите и споразуменията, касаещи междуобщинската солидарност, справедливото разпределяне на тежести и ползи и редуцирането на рискове (изравнителни системи, междуобщинско сътрудничество и споделяне на рискове).	<p>- прехвърляне (трансфер) на рисковете (например чрез публично-частни партньорства или получаването на търговски гаранции); или</p> <p>разпределяне на рисковете (например чрез работа в сътрудничество с друга община).</p> <p>13. Междуобщинското сътрудничество се използва като подход в управлението за развитието на общината.</p> <p>14. Общината участва във форма на междуобщинско сътрудничество, за да подобри своята дейност и услугите за гражданите.</p>					
	Общината добре се справя със задачата да информира гражданите за услугите, които данъкоплатците получават срещу парите си.						

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
11. Човешки права, културно разнообразие и социално единство	1. Човешките права, които са в сферата на влияние на местната власт, се зачитат, защитават и прилагат, и се взимат мерки за борба с дискриминацията, на каквата и да е основа.	1. Общината гарантира социално включване на всички обществени групи и предприема антидискриминационни мерки във всички области от политиката си. 2. Общината предприема действия за защита на всички граждани от дискриминация и изолация.					
	2. Културното разнообразие се приема като преимущество и се полагат постоянни усилия всички да откриват своите интереси в местната общност, да се идентифицират с нея и да не се чувстват изолирани.	3. Общината активно насърчава многообразието и сближаването в интерес на всички граждани, като предоставя ресурси, подкрепя и подпомага финансово дейностите на неправителствените организации, насърчава диалога и партньорствата между различни основни социални партньори.					
	3. Насърчава се социалното единство и интеграцията на изостаналите райони.	4. Общината си е поставила ясни цели за подобрене на социалното сближаване и максимално увеличение на потенциала от културно многообразие чрез насърчаване на по-голямо межкултурно общуване и взаимодействие. 5. Общината е приела отделни планове за конкретни групи в неравностойно положение (т.е. План за самостоятелност,					

		Оценка					
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД	
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
11. Човешки права, културно разнообразие и социално единство	4. Гарантира се достъпът до важни услуги, особено за най-непривилегированите части от населението.	План за правата на децата и младежта, други). 6. Политиците и общинските служители, заедно със всички стратегически партньори, гарантират целите за равнопоставеност да бъдат включени и развити в стратегиите, плановете за устройствено развитие и предоставяне на обществени услуги.					
	В тази община повечето граждани зачитат правата на другите и са възприели духа на гражданската взаимопомощ.						

Оценка							
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:			НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	ИНДИКАТОРИ	0	1	2	3	4
12. Отчетност	1. Всички вземащи решения органи, било то колективни или еднолични, носят отговорност за своите решения.	1. Всички, които взимат решения, са наясно със своите индивидуални и колективни отговорности, които са ясно очертани в законова рамка и в длъжностните им характеристики.					
	2. Решенията се докладват, обясняват и могат да бъдат санкционирани.	2. Общинският съвет изготвя редовни публични доклади (два пъти годишно) за отчитане на взетите решения. 3. Общинската нормативна уредба включва регламенти за отчитането, мотивацията и изпълнението на решенията, които регламенти са разбираеми за изборните представители, служителите и гражданите. 4. Осигурен достъп до информация за граждани до доклади, процедури, проекти и други документи /без класифицирана информация/, касаещи дейността на общината					
	3. Съществуват ефективни средства срещу злоупотреби и срещу такива действия на местните власти, които накърняват правата на гражданите.	5. Общината разполага с прозрачна система за независим одит, определена в нормативната уредба. Правилата за проверка се спазват и се прилагат обективно. 6. За одиторите е ясно кой е отговорен за всяко решение, като съответните вземащи решения органи с готовност предоставят					

		Оценка				
Общинското ниво на развитие по този принцип се оценява като:		НП	МЛ	Л	Д	МД
ПРИНЦИП	ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА	0	1	2	3	4
12. Отчетност						
	информация за публична проверка. 7. Общината има ясни и категорични процедури, установени в нормативната уредба, за справяне с лошо управление и с действия на местните власти, които нарушават гражданските права, които процедури се прилагат в съответствие с правилата, регламентите и най-добрите практики.					
	В тази община изборните служители добре обясняват своите решения на гражданите.					

Обобщена матрица за развитие

Принцип	Основно определение	Степен на прилагане					
		Не е приложимо	Съвсем слабо	Слабо	Добро	Много добро	Бележки
Принцип 1	Честно провеждане на изборите, представителност и гражданско участие						
Принцип 2	Отзивчивост						
Принцип 3	Ефикасност и ефективност						
Принцип 4	Откритост и прозрачност						
Принцип 5	Върховенство на закона						
Принцип 6	Етично поведение						
Принцип 7	Компетентност и капацитет						
Принцип 8	Иновации и отвореност за промени						
Принцип 9	Устойчивост и дългосрочна ориентация						
Принцип 10	Стабилно финансово управление						
Принцип 11	Човешки права, културно разнообразие и социално единство						
Принцип 12	Отчетност						
	Обща оценка						

Секретариат на Комисията по присъждане на Етикет за иновации и добро управление

ФОРМУЛЯР ЗА ОПИСАНИЕ НА УСПЕШНА ПРАКТИКА

Община	
Име и длъжност на лицето за контакт	
Заглавие на практиката	
Период на прилагане	
Към кой от 12-те Принципа на добро управление се съотнася	
Описание на практиката (детайлно, придружено със снимков материал).	
Преки участници, партньори и целеви групи	
Постигнати резултати	
Считате ли, че има елемент(и) на иновативност в тази практика Ако да – моля, пояснете	
Изводи и препоръки, трудности, преодолен пречки и научени уроци	

ПРИЛАГАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ЕТИКЕТ ЗА ИНОВАЦИИ
И

ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Наръчник за общините

Наръчникът е изготвен по поръчка на Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Националното сдружение на общините в Република България

София 2012

Акредитация на българската национална платформа (Комисията) по прилагане на Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво, Страсбург, 7 декември 2010 г.

Първо заседание на Комисията по присъждане на Етикета за иновации и добро управление на местно ниво, 14 януари 2011 г.

Теглене на жребий за разпределяне на случаен принцип на независимите експерти за оценяване на общините-кандидати за Етикета, 5 април 2012 г.

Обучение на независими експерти за оценка на общините-кандидати, Център за обучение на местните власти към НСОРБ, с. Гергини, община Габрово, 13 април 2012 г.

Издава
Главна дирекция "Стратегическо планиране на регионалното
развитие и административно-териториално устройство"
към МРРБ